

Danskernes Historie Online

Danske Slægtsforskeres Bibliotek

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt vores arbejde – Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskeres Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

Poul Riis, Slagelse og H. Chr. Rasmussen, Christiansfeld ved stenen der er rejst på den tidligere lejrplads i Ladelund. Ordene er indledningen til den grundlov, der har gyldighed i dag i Vesttyskland.

Kammeraternes Hjælpefond

Stiftet 1945

Henvendelse om hjælp i henhold til fondens fundats rettes til kontorchef, cand.jur. Hans Andersen, Sløssevej 19, 4894 Øster Ulslev. 53 86 55 59.

Henvendelse ang. feriehjemmet på Kegnæs rettes til overlærer Preben Feddersen, 5874 Lunde-borg, Hesselager. 62 25 14 77. (Der er 7 senge). Feriehjemmets adresse er: Flejmosen 4, Østerby, 6470 Syd-Als, Als. 74 40 53 42.

Tilsynsførende: Ejler Mortensen, Nørregade 6, 6440 Augustenborg, tlf. 74 47 17 04.

Medlemmer: Iflg. fundatsen paragraf 4 kan som medlemmer af fonden kun optages danske statsborgere, der grundet aktiv indsats i frihedskampen i besættelsestiden har været indsat i danske eller tyske fængsler eller i danske eller tyske fange- eller koncentrationslejre.

På fondens møde den 24. september 1977 besluttedes det, at fondens virksomhed især skulle samles om at videreføre feriehjemmet på Kegnæs, at videreføre bladet »Pigtraad« og at søge sikret, at 4. maj fortsat højtideligholdes i Ryvangen.

Forretningsudvalget:

Formand: Kontorchef, cand. jur. Hans Andersen.

Sløssevej 19, 4894 Øster Ulslev. Tlf. 53 86 55 59.

Næstformand: Civilingeniør Mogens Dyre,

Kærvej 14, 6400 Sønderborg. Tlf. 74 42 86 26.

Kasserer: Skræddermester Povl Brandt, Glerupvej 19, 2610 Rødovre. Tlf. 42 91 13 72. Giro 1000 780.

Sekretær: Skoleinspektør Johs. Fosmark, Chr. Winthers Vej 1, 8600 Silkeborg. Tlf. 86 81 07 09. Giro 1000 780.

Overlærer Preben Feddersen, Caroline Amalievej 11, Lunde-borg, 5874 Hesselager. Tlf. 62 25 14 77.

Den øvrige bestyrelse består af:

Kontorchef Niels Christian Andersen
Volmersvej 5, 6330 Padborg
Tlf. 74 67 31 53

Sektionschef Hans Bøjlund
Påbyvej 36, 6000 Kolding
Tlf. 75 56 90 49

Tømmermester Erik Hauberg
Holballe, Tandslæt, 6470 Sydals
Tlf. 74 40 76 32

Direktør Bernth Johannesson
Jacobys Allé 16, 2.th.,
1806 Frederiksberg C
Tlf. 31 31 86 86
Sommer 42 30 64 58

Læge Axel Jørgensen
Duebrodrevej 14, 9000 Aalborg
Tlf. 98 10 15 80

Tandtekniker Leo Kæraa
Dalsvinget 1, 8270 Højbjerg
Tlf. 86 27 04 28

General Fl. Bussenius Larsen
Lundsgårdsvej 16, 4180 Sorø
Tlf. 53 63 59 20

Forvalter Axel Lauritzen
Lundtofteparken 42, 2.tv., 2800 Lyngby
Tlf. 42 88 12 42
Sommer: 42 65 05 11

Overbetjent Ejler Mortensen
Nørregade 6, 6440 Augustenborg
Tlf. 74 47 17 04

Journalist Johs. Rasmussen
Ømkulevej 9, 7100 Vejle
Tlf. 75 82 65 72

Provst Poul Riis
Hostrupgade 9, 4200 Slagelse
Tlf. 53 53 35 34

Maskinmester H.P. Skjoldborg
Skovbrinken 9, 6400 Sønderborg
Tlf. 74 42 57 07

Fhv. bestyrer
Solveig Skjøtt
Dalsø Park 128, 3500 Lille Værløse
Tlf. 42 48 56 74

Fangesammenslutningens Rekreattionsfond

Fonden, der er stiftet af SAMMENSLUTNINGEN AF DANSKE FANGER FRA FRIHEDSKAMPEN 1940-45, yder støtte til rekreattionsophold for tidligere fanger og andre invaliderede fra frihedskampen.

Ansøgningskema kan rekvireres hos formanden: Jakob Jensen, Højager 12, 3230 Græsted, eller i de enkelte foreninger. Der kan bevilges støtte på indtil 75 pct. af rekreattionsopholdets samlede pris, dog max. kr. 4.000.

Der ydes støtte til ophold på egentlige rekreattionshjem, kuranstalter, sanatorier etc. Til ophold af mere feriemæssig karakter kan der ikke bevilges støtte.

Ansøgningskemaet skal ved indsendelsen være udfyldt således, at samtlige spørgsmål er besvaret. Den i skemaet nævnte dokumentation skal være bilagt. Originale bilag vil blive returneret sammen med besvarelsen.

Da bevilgede beløb ikke kan udbetales til ansøgeren, men kun til rekreattionsopholdets arrangør, må skemaet indsendes i så god tid, at svaret kan være fremme, inden betaling for opholdet skal finde sted. Det må påregnes, at behandlingen af ansøgninger i fondens bestyrelse tager omkring 14 dage.

Neuengamme Foreningens Rekreations- & Hjælpkasse til fordel for Frihedskampens Ofre

Adresse: c/o Frihedsfondens kontor, Æbeløgade 1, 2100 København Ø.

Midlerne fra salg af frimærker med overpris, til fordel for frihedskampens ofre og deres minde, udgivet i anledning af 40 års dagen - 4. maj 1985, uddeles til rekreattions formål eller -hjælp i særlige trangstiftælde. Beløb kan søges af danske statsborgere, der er - eller vil kunne anderkendes - i henhold til lov om erstatning til besættelsestidens ofre § 1a.

Anmodning om ansøgningskema sendes til ovenstående adresse.

Bladet

Pigtraad - Gestapofangen

ABONNEMENT, BLADREGNSKAB OG ANNONCER

Jens Erik Finderup
Gadstrupparken 3
4621 Gadstrup
42 39 09 91
Giro 9 31 54 54

Årsabonnement 100.- kr.
Udenfor Skandinavien betales
et portotillæg på 100.- kr.

Eventuelle fejl i besørgelsen af
bladet rettes hurtigst muligt
ved henvendelse til udleve-
ringspostkontoret.

REDAKTION

Johs. Fosmark
(ansvarshavende)
Chr. Winthers Vej 1
8600 Silkeborg
86 81 07 09

Kaj Christensen
Præstegårdsvænget 16
5210 Odense NV
66 13 80 10

TRYK

Fjerritslev Avis Offset

INDE I BLADET:

Tyskland på rette vej.....	67
Smuk 50-års-dag i Hvidsten og Gassum.....	69
Runde dage	70
De kan, de Nordmænd	71
22. juni møde ved Per Ulrichs »Håbets Port« i Horserød	73
Errindringer om 50-årsdagene.....	78
En »Pilgrimsfærd«.....	79
Sproget i KZ-lejrene.....	81
Foreninger	82
Mindeord	86

De følgende numre af vort
blad udkommer 15/10 og 15/11
1994. Stof må være redaktio-
nen i hænde senest en måned
før.

Pigtraad - Gestapofangen

NR. 4

AUGUST 1994

49. ÅRGANG

Organ for Kammeraternes Hjælpesfond og Sammenslutningen af danske fanger fra Frihedskampen 1940-45

Buchenwald-klubben · Dachau-klubben · Landsforeningen Erhvervshæmmede fra Frihedskampen
Landsforeningen Gestapo-Fangerne · Foreningen af Gestapofanger fra besættelsen · Hannover-Stöcken-gruppen
Horserød-Foreningen · Landsforeningen af kz-fanger fra Neuengamme
Ravensbrück-gruppen · Sachsenhausen-foreningen · Stutthof-foreningen · Theresienstadt-foreningen

Tyskland på rette vej

Tyske tendenser gennem 50 år søgt analyseret

Vi lever i en tidsperiode, da vi markerer eller snart vil markere 50-året for en skelsættende dag eller en række begivenheder, vi har oplevet.

Der er således i Tyskland fornyligt foretaget en undersøgelse, der viser, at næsten to trediedele af tyskerne i dag mener, at det er godt, at Hitlers Tyskland tabte Anden Verdenskrig. Endnu flere opfatter i dag Det tredje Riges kapitulation som en befrielse og ikke som et forsmædeligt nederlag.

I nu 50 år har jeg, hvor jeg færdedes, spejdet blandt tyskere, jeg mødte, efter meningstilkendegivelser om spørgsmålet.

Der var først de fire år i Slesvig by. En stor del af befolkningen er af dansk rod, men Hitlerstyret påtvang, at alle skulle udtale beundring for styret. Der var tiden i Vestre fængsels Tyske afdeling, hvor min cellekammerat evnede at bringe os på en slags talefod med vagtmandskabet. Det tilhørte i vid udstrækning regiment Cholm. Det var blandt de grønne højt anskrevet på grund af militærisk tapperhed på Østfronten. Aldrig udtalte de ønsket om, at Hitler skulle tabe krigen, så medmenneskelighed kunne komme i højsædet.

Lad os springe hen til de halvandet år bag tremmer og pigtraad, for man skulle jo forvente, at fangerne her var klartseende, så de åbent talte

om ønsket: Gid Hitler snarest taber krigen. Det ville være Tysklands redning, den eneste farbare vej ud af Ragnarok.

Nu har indbyggerne i Vest- og Østtyskland oplevet at blive genstand for en meningsundersøgelse. Det blev den største opinionsundersøgelse siden den tyske genforening af Øst- og Vesttyskland.

Den blev foretaget på foranledning af De allieredes festligholdelse af D-dagen,

dag«. Han brød herved med et tabu, høstede bifald, men han blev også mødt med hadske protester.

I 1955 mente næsten halvdelen af vesttyskerne, at Hitler ville have været en af alle tiders største statsmænd, hvis krigen og Holocaust ikke havde fundet sted.

En opinionsundersøgelse i marts 1989 viste, at 46 procent stadig mente, at nazismen også havde sine gode sider.

De adspurgte i de nye delstater indtager gennemgående en klar viden og afvisende holdning til nazismen. De fle-

blev slugt af den unge generation. De unge kom til forældrene og forlangte at få at vide, hvor forældrene befandt sig i Hitlerårene, og hvad de foretog sig.

I en årrække førte man linjen, at der aldrig har været koncentrationslejre i Tyskland, men i de senere år vedkender man sig deres eksistens, og ved højtideligheder i f.eks. lejrene Hannover, Schwesing og Ladelund, blev der holdt taler af overborgmester og amtsborgmestre. I Schwesing/Husum var det amtsmand dr. Lothar Blatt og hans forgænger i embedet amtsmand dr. Klaus Petersen, der talte, da mindesmærket blev afsløret over byens tidligere koncentrationslejr. Ved en tidligere lejlighed talte overborgmester H. Schmalstig, Hannover/Stöcken i hjembyen.

En dansk modstandsmand kunne ikke have holdt mere sandfærdige taler end de nævnte tyske embedsmænd.

Een eneste fange sagde det til mig med klare ord, at Hitlers tab af krigen var Tysklands eneste vej til at opleve en fornuftig tilværelse. Naturligvis var der mange andre, der mente det samme. Een turde sige det. Tyranniet var effektivt.

50 års venten har skabt et land mod syd, der har respekt for menneskelighed - men det var mange år at vente.

I forbifarten
- af Johannes Fosmark - Silkeborg

den 6. juni. Dagen fortjener det, da den blev begyndelsen på enden for Hitler-Tyskland, og man kunne med god grund tilføje, at resultatet burde være en selvfølge i betragtning af Hitlerregimets forbrydelser.

I 50-erne så det store flertal i Vesttyskland slet ikke på Vesttyskland som værende skyld i krigsudbruddet. Det var en modig mand som Richard von Weizsäcker, der i 1983 ved 40-års-dagen for krigsudbruddet sagde »At den 8. maj er en befrielses-

ste føler sig gennem skolens undervisning tilstrækkeligt informeret, mens kun 48 procent af vesttyskerne i skolen i sidebemærkninger har fået noget at vide om forældre- og bedsteforældregenerationens eksempløse forbrydelser.

Hvad der satte skred i meningsomvæltningerne i Vesttyskland var filmatiseringen af romanen Holocaust. Den

Hvidsten, 29. august

For Gestapofangeforeningens Randers-afdeling nedlagde tobakshandler Albert Rasmussen, Randers, en krans. I forgrunden ses en anden lokal modstandsmand, VVS-installatør og filmfotograf Aksel Hald-Christensen, Randers, som også er midtjysk formand for Danforce (Brigadeforeningen). (Foto: Lars Rasborg fra Randers Amtsavis)

Smuk 50-års-dag i Hvidsten og Gassum

Henved 250 deltog i mindehøjtideligheden ved monumentet i Hvidsten og ved den påfølgende gudstjeneste i Gassum kirke nord for Randers onsdag aften den 29. juni - dagen, da tyskerne i København henrettede de otte frihedskæmpere fra Hvidsten og Spentrup. Der var unge og gamle, mænd og kvinder. Fra den nære omegn, en bus fra Randers, en anden bus fra Aarhus. Og fra hele Danmark var mødt gamle modstandsfolk.

I mindelunden i Hvidsten bød Spentrup-Gassums sognepræst, Claus Frisman, kort velkommen. Foruden blomster, naturligvis især fra familierne til de 8, blev der lagt store, flotte kranser - i rødt-hvidt-blåt. Fra Spentrup-Gassum menighedsråd. Landsforeningen Gestapofangerne (ved Einar Hulten, Randers). Samme forenings Randers-afdeling samt Danforce (Brigaden) - ved tobakshandler Albert Rasmussen, Randers (iøvrigt far til SAS-flyveren Stefan Rasmussen) og filmfotografen, VVS-installatør Aksel Hald Christensen, Randers. Fra samme forening, Aarhus-afdelingen (ved Chresten Karstensen, Haderslev). Fra Hjemmeværnskompagni 2218 (ved major P. Lauritsen). Fra Forsvarsbrøderne (ved Bonde) Jydske Ingeniørregiment (ved P.V. Bøttcher). Purther kommune (ved borgmester Berner Nielsen). Desuden kom den jyske nedkastningschef, godsejer Flemming Juncker med sin krans. Der var fane fra Landsforeningen Gestapofangerne. Og fra afdelingerne: Randers, Aarhus og Sjælland. Fra Hjemmeværnet, fra Brigaden, og en fra Forsvarsbrøderne og en fra Jydske Ingeniørregiment. I Gassum kirke var de samme faner placeret i koret.

Kirken fyldt til trængsel

Den lille Gassum kirke var fyldt til trængsel. I Mindelunden havde man sunget »En lærke letted« og »Altid frejdig«. Både der og i kirken var alt nøje tilrettelagt og smukt

arrangeret. Især må vel her nævnes Gestapofangerens landsformand, Frode Greve Rasmussen, Grenaa. I kirken lød melodien fra befrielsesafte-tenen, »Prins Jørgens march«. Efter indgangsbønnen sang man »Vor Gud, han er så fast en borg«, »Lad vaje højt vort kongeflag« og »Gør dig nu rede, kristenhed«. Mellem flere tekstlæsninger og bønner sang koret »Jesus lever«.

Den gamle kz-fange fra Neuengamme, biskop Vincent Lind, Odense, talte stærkt og manede ud fra Matthæus 5, vers 13 til 16. Han sagde bl.a.: En af de store klassiske definitioner af, hvad mennesket er, det er salt og lys. Det, som kommer af jorden, er altid smagen af salt. Du undgår det aldrig: Saltet og lyset. Du kan ikke udrydde mennesket, kærligheden, troen. Alt er en underlig blanding af skam og glæde. Gud har sagt ja til mennesket. Så er det dæmoniens forrykthed at sige nej.

Ordet siger os det vanskelige: Du skal elske din fjende. Vi slipper aldrig for det menneske. Og mennesket kan du ikke udrydde. En by på et bjerg kan ikke skjules. Mennesket kalder på nærhed og tillid. Gud gav os i den brændende busk svaret og navnet: »Jeg er. Jeg er«. Man kunne tro, det blev noget påtrængende: Saltet og lyset. Men det er der altid. Og altid noget andet.

I 1953 tænkte forfatteren Martin A. Hansen i »Heretica« meget over, hvad der egentlig skete den sommer i 1944, da kampene spidsede til. Da man oplevede de henrettelser, som vi mindes her i aften. Der var terror og vort svar: Folkestrejkerne.

Svaret på terroren blev folkestrejkerne

Men, sagde Martin A. Hansen så: - Det er sært så meget, der er blevet væk på bare disse 8-9 år. Folk fik en ny holdning. En sigen farvel. Noget umisteligt. Erindringen om det enkelte menneske. Mennesket stod som udspændt

mellem lys og mørke. Uforståeligt. Ubegribeligt. Synes det fattigt at være jordens salt og verdens lys? Håbet, så svagt det end kan være, det mister jeg alligevel aldrig.

Det første og det sidste for et menneske. Vi oplever lidelse, tab, død. Men apostlene taler om håbet. Vi kan mærke det stærke salt, og vi har et lys foran os, noget at gå efter.

Det er svært i en lille by sådanne dage. Men fællesskabet bliver til. At blot eet menneske er så meget for Gud, det er visdommen ved at elske. Visdommen i det at være et folk, være fælles om noget.

Nordahl Grieg sang det så rigtigt: »Vi er så få her i landet...« Men vi har blot denne ene døde med os altid, fordi vi er et folk.

Jeg traf engang en lille smuk, gammel jødisk dame. Som barn opdagede hun at hun var af jødisk herkomst. Og siden skulle hun selv få lært sig alt om, hvad det indebar. To ting fremfor alt: »At være et folk« og »At være i en pagt«. Vi er sat i en virkelighed, i en pagt. Ved at opdage, at jeg var jøde, lærte jeg også at være dansk - sagde denne gamle kone til mig.

Vi lever af trofasthed

Vi lever af trofasthed. Af en pagt. Du og jeg. Og her skete det for 50 år siden, at nogle

måtte dø. Andre kom i fængsel. Men de holdt pagten. De hørte til et folk. I cellen, i en bøn hej det: »Hvor du er, er jeg«. Selv om man dør, er man ikke fortabt for evigt. Saltet og lyset. Gud og mennesket kan aldrig skilles ad.

Man sang »For dig, o Herre, som dage kun«. Og solo lød »Guds fred med vore døde«.

I mindesamværet på Hvidsten kro bagefter deltog vel halvdelen af de fremmødte. Her blev talt kort af bl.a. A. Hald Christensen, Randers, Chr. Karstensen, Haderslev, borgmester B. Nielsen, Purther og pastor Claus Frisman, Spentrup.

Johs. Rasmussen

- Der kommer ikke noget ud af at sidde omkring et bord med nogen, man er enig med.
(Lone Kühlmann, ny bestyrelsesformand for TV 2, til B.T.)

- Vi er en nation af kværulanter, som elsker at gøre vrøvl. Og samtidig er vi dybt tilfredse. Danskerne er i den henseende meget ejendommelige.
(Niels Helveg Petersen, udenrigsminister, til Berlingske Tidende)

KUROPHOLD UNGARN

2 uger: Kr. 7.995,00 / 3 uger: kr. 9.995,00 inkl.:

Lægeundersøgelse, behandlinger, 1/2 pension, fly t/r og 1 overnatning i Budapest som afslutning.

Venligst rekvirer program hos:

FLEX REJSER

Østergade 30 - 4700 Næstved på telefon:
55 77 77 64. Mandag til fredag: kl. 10.00 - 17.30.

Runde dage

Ved
**P. Feddersen,
Lundeborg**

5874 Hesselager,
tlf. 62-25 14 77

Max Johansen, Sandagervej 7, 8300 Odder. (Buchenwald) 60 år den 30. august.

Erik Bjørn Nielsen, Brovænget 25, 8250 Egå. 70 år den 1. september.

Hjørdis Andersen, Herman Bangsvej 4, 9200 Aalborg SV. 75 år den 4. september.

Anna Christoffersen, Raadhusgade 21, 9670 Løgstør. 75 år den 5. september.

Johannes B. Christensen, Engdalsvej 56, 8330 Beder. 75 år den 6. september.

Henry Sølvberg-Madsen, Løkketoften 72, 5700 Svendborg. 85 år den 7. september.

Aage Buhl, Svinget 28 St. th., 2300 Københavns S. (Buchenwald). 80 år den 8. september.

K. O. Gissfeldt, Stenhøjvej 6, 9310 Vodskov. 75 Kolding. 75 år den 11. september.

Alfred Jacobsen, Konrad Jørgensensgade 23, 600 Koldeing. 75 år den 11. september.

Kristian Sørensen, Krage-lundsallé 1 H, 8270 Højbjerg (Buchenwald). 75 år den 11. september.

Svend Aage Nielsen, Cord Adalersgade 6, 9000 Aalborg. 80 år den 12. september.

E. Toftgaard Olsen, Søstjernevej 22, 2650 Hvidovre. (Buchenwald). 75 år den 13. september.

Johs. Chr. Andersen, Rosengården 6, 9200 Aalborg SV. 75 år den 14. september.

Agnes Madsen, Tvedvej 119, 5700 Svendborg. 85 år den 16. september.

Ernst Olsen, Vibevej 9, 3300 Frederiksværk. (Buchenwald). 80 år den 16. september.

Jørgen Mikkelsen, Ternen 9, 6400 Sønderborg. (Buchenwald). 75 år den 17. september.

Vagn Hansen, Bianco Lunosallé 6 IV, 1868 Frederiksberg C. 80 år den 20. september.

Ove Aagaard, Bakkevej 17, 9400 Nørresundby. 80 år den 20. september.

Erik Gjersing, L.A. Ringsvej 92, 5230 Odense M. 70 år den 20. september.

Børge Køngerskov, Jyllands-gade 41, 7000 Fredericia. 75 år den 21. september.

Børge Helmuth Dahl, Anemonevej 17, 4000 Roskilde. (Buchenwald). 75 år den 23. september.

Jes Jepsen, Haandbækvej 24, 9900 Frederikshavn. 70 år den 24. september.

Hedvig Nielsen, Bygholmen 7, 9000 Aalborg. 70 år den 24. september.

Leo Nielsen, Knudensvej 31, 9900 Frederikshavn. 75 år den 25. september.

Nita Madsen, Bakholmsvej 158, Serritslev, 9700 Brønderselev. 70 år den 26. september.

Hilda Dahl, Herskinsgade 9, 900 Aalborg. 70 år den 27. september.

Annie Holck, Hovedgaden 9, Valsgaard, 9500 Hobro, 60 år den 28. september.

Ester Elstrøm, Dalsvinget 4, 8600 Silkeborg. 75 år den 30. september.

Frede Rasmussen, Lindevej 3, 4720 Præstø. (Buchenwald). 75 år den 30. september.

Aage Kirk, Hovedgaden 113, 2730 Herlev. (Neuengamme 60.869). 75 år den 2. oktober.

E.E. Frandsen, Stjernevej 42, 8900 Randers. 75 år den 3. oktober.

Erik Gerlach, Henning Smidtsvej 26, 9000 Aalborg. 75 år den 7. oktober.

Verner Ivan Jørgensen, Hvedemarken 8, 8800 Viborg. 75 år den 7. oktober.

Svend R. Larsen, Arnold Nielsens Boulevard 1. 2., 2650 Hvidovre. (Neuengamme 60.453). 70 år den 8. oktober.

Ellen Persson, Thorstensvej 11, 2640 Hedehusene. 75 år den 8. oktober.

Gunni West, Bredager 47, 1. Tv., 2650 Hvidovre (Dachau 141.787). 80 år den 10. oktober.

Svend Aage Pedersen, Veder-søvej 43, 2610 Rødovre. (Buchenwald). 80 år den 12. oktober.

Niels Bo Vorgård, Høskovvej 28, 8260 Viby J. (Buchenwald). 80 år d. 13. oktober.

Thorvald Andersen, Toldbog-gade 25, 8600 Silkeborg. 90 år den 13. oktober. Rutebilchauffør »Jyllandskorpset« april 1945.

Elna Lillegaard, Toftevej 9, Herslev, 4000 Roskilde. 70 år d. 16. oktober.

Leif Brørup, Skottegården 15 st. th., 2770 Kastrup. 65 år den 16. oktober.

Jacob Gorm Pedersen, Vin-kelvej 12 B, 2. tv., 2800 Lyngby. 80 år den 21. oktober.

E. Hyldig Andersen, Roldstrupparken 98, 7900 Nykøbing m. 75 år den 23. oktober.

Aage Kjellerup, Nymarksvej 151, 7000 Fredericia. 75 år den 23. oktober.

Salle Fischermann, Tofte-kærvej 28 c, 2820 Gentofte. 65 år den 23. oktober.

Villy Karlsson, Toftekærvej 116, 2860 Søborg. (Horserød). 75 år den 23. oktober.

Alfred K. Kramer, Roskildevej 289, 1. tv., 2610 Rødovre. (Buchenwald). 75 år den 24. oktober.

E. Munitz, Baltorpevej 106, 1. sal, 2750 Ballerup. 70 år den 26. oktober.

Svend Alstrup, Nygade 75, 1., 7870 Roslev. 85 år den 26. oktober.

Søren Manø Jensen, Grønne-gade 41, 9000 Aalborg. 70 år den 27. oktober.

Robert Albert Jensen, Øster-gade 25, Taulov, 7000 Fredericia. 70 år den 30. oktober.

NB: Fødselsdagene for første halvår 1995 skal være indsendt til Feddersen senest den 15. oktober 1994. For andet halvår 1995 senest 15. april 1995.

(kommentar)

Rich. Tue Andersens fødselsdag kom først i juni-nummeret under forsinkede fødsels-dage.

Det var meget beklageligt, idet foreningen havde indberettet dagen rettidigt. Enten må jeg have overset notitsen i min bog, eller også kan linien være gledet ud hos bogtrykkeren.

Da jeg ikke tager kopi af indsendte lister, kan jeg ikke se, hvad der er rigtigt.

De øvrige forsinkede dage i juni-nummeret var »ægte« nok.

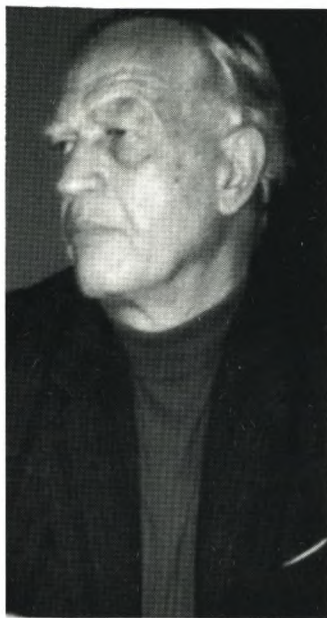
Se iøvrigt noten om indsendelse af liste for første halvår 1995.

Feddersen

Har du været »langtidsillegalt« eller lignende, er det nødvendigt at blive »retlig anerkendt«, før alle dine kammerater fra dengang er borte. Det er nemlig din opgave at bevise, at du er omfattet af erstatningsloven, og er kammeraterne borte, er der ingen beviser, og så bliver du ikke anerkendt.

De kan, de NORDMÆND!

50-året for befrielsen markeret 19. - 23. juni 1994

Sigurd Syversen sørgede for, at alt det praktiske fungerede. (Foto: Jakob Jensen)

Vore kammerater i »Foreningen av politiske Fanger 1940 - 45« i Norge har haft en god idé. I Norge såvel som i Danmark fejres 50-året for befrielsen i stor stil. Den kom dog i Norge først 8. maj 1945.

For at undgå at kolliderede med alle de andre arrangementer i maj 1995 besluttede foreningen, at dens landsstævne 19. - 23. juni 1994 samtidig skulle være markering af befrielsen. Og det blev gjort med manér.

Landsstævnet blev holdt på norsk L.O.s kursuscenter »Sømarka«, der ligger ca. 20 km. fra Oslo i skønne naturomgivelser. Et meget velegnet sted til et arrangement af den art.

Stævnet åbnede søndag eftermiddag, hvor formanden Olav Guldbrandsen bød velkommen til de ca. 150 deltagere.

Mandag formiddag var der afgang til Oslo, 150 mennesker med faste pladser i 4 busser. Det fungerede fint. Det sørgede Sigurd Syversen for.

På Oslo Rådhus blev vi budt velkommen af ordfører Ann-Brit Sabonés. Derefter var der omvisning med lejlighed til at beundre de mange

flotte kolossale malerier, og så var der lunch. Bagefter samledes vi i Bystyrets mødesal, hvor vi indtog medlemmernes pladser.

Her talte Finn Meland om det vigtige i stadig at kæmpe for demokratiet. Derefter læste Knut M. Hansson et digt af Nordahl Greig »Godt år for Norge«.

Næste stop var den tidligere KZ lejr Grini. Der blev lagt kranser ved monumentet, og Torleif Larsson talte om de mange, der havde været interneret på Grini i okkupationsårene og ærede deres minde. Den lokale skoles sangkor og orkester medvirkede.

1000 i domkirken

Så gik turen til Oslos smukke gamle domkirke. Der var stuvende fuldt hus næsten 1000 mennesker - en almindelig mandag eftermiddag.

Det var en meget smuk højtidelighed med solo- og korsang og digtlæsning. Prædikant var den 89-årige biskop Dagfinn Hauge, der under okkupationen var fængselspræst på Grini. - Det blev sen aftensmand efter en dag med mange gode oplevelser.

Tirsdagen startede med et foredrag af Bjørn Egge om: »Arbejdet for politiske fanger og om Information til ungdommen om frihed og demokrati.« Der blev diskuteret meget, og der blev til slut ved-

taget en henvendelse herom til regeringen.

Om eftermiddagen så vi de originale filmoptagelser fra befrielsen af Grini. Det var for mange et vemodigt og muntert gensyn med gamle dage. Om aftenen var der underholdning fra fangetiden. Og her har Nordmændene uendelige mængder af alvorligt og muntert stof.

Modtaget i Stortinget

Onsdagen startede med modtagelse i Stortinget, hvis direktør Hans Brattestå bød velkommen og førte os til Stortingssalen, hvor vi for en kort stund fik sæde. Stortingets president Kristi Kalle Grøndal talte fra presidentpodiet til os og påpegede vigtigheden af fred og solidaritet over landegrænserne. Efter en rundgang i Stortingssalen var der servering i Eidsvoldgalleriet, hvor der blev holdt tale af Gunnar Alf Larsen.

Videre gik turen til Akershus Fæstning. Ved monumentet på henrettelsespladsen lagde vi vore kranser og Olav Guldbrandsen holdt tale om frihedens umistelige værdier. En ærestrop fra Kongens Garde paraderede og trompeterne spillede smukt i det skønne sommervejr »Farvel kammerat«.

Regeringens gæster

Derefter var vi regeringens gæster ved spising i Romeri-

kesalen på Akershus Slot. Statsminister Gro Harlem Brundtland var forhindret, men der var adskillige regeringsmedlemmer til stede. Justitsministerr Vita Paremo holdt hovedtalen om »Humanismen kontra vold og krig i Europa og Verden.« Knut M. Hansson læste Arnulf Øverlands digt »Du må ikke sove.« Og endelig talte Kristian Ottesen og takkede på deltagerens vegne for det flotte arrangement.

Om aftenen var der afskedsfest på Sømarka med taler, sang og musik. Der var til stævnet lavet en særlig sangbog, og den blev flittigt brugt.

Det fremgik af hele arrangementet, at »Foreningen af politiske Fanger 1940 - 45« er endog meget agtet og velanskrevet i Norge.

Som gæster deltog fra Bernadotteforeningen Axel Molling og Agne Johansson, fra Jyllandskorpset Viggo Eriksen, fra Landsforeningen Gestapofangerne Frode Greve og Edith Johansen samt fra Sammenslutningen af danske Fanger undertegnede.

Jakob Jensen

Ren røv å tude i!

Det var en stor lettelse at læse »Nyt fra Frøslevlejren« fra juni måned 1994. Med stor tilfredshed konstaterer man i N.K. Nørgaards artikel helt klar markering af, hvad der er Frøslevlejrens opgaver - og hvad der ikke er det.

Jeg er sikker på, at denne klare tilkendegivelse fra bestyrelsen vil berolige og dæmpe de meget vrede, der har ladet høre fra sig i medierne.

Der er ingen uoprettelig skade sket. Og hvis kursuscenteret vil tilbyde danske gæster samme priser, som tyskerne fik tilbud om, så vil tilstrømningen nordfra igen øges. Det er blot underligt, at centerleder Anders Lyng ikke benytter lejligheden til at beklage og forsvare sig, når han nu havde en hel side til rådighed i bladet.

Det må samtidig konstateres, at Kresten Philipsens skøre planer om et Faarhusannex er jordet for tid og evighed.

Jakob Jensen

Monumentet: Retterstedet Akerhus (Foto: Jakob Jensen)

Vi slæbes for retten

Den tidligere Schalburgmand Børge Sartou har gjort alvor af sin trussel om sagsanlæg. Gennem sin advokat Hans Mogensen, Ålborg, er der udtaget stævning for injurier mod 4 gamle frihedskæmper, deriblandt undertegnede. Sartou kræver ialt 48.000,00 kr. + renter.

Vi 4 har aftalt, at landsrets-sagførerne Jørgen Jacobsen og Ernest Hartwig fører forsvaret for os i Københavns Byret. Så er vor sag i de bedste hænder.

Der er udvekslet skrivelser parternes advokater imellem. Og der har været holdt et forberedende retsmøde i sagen.

Det næste retsmøde er fastsat til 6. oktober. Rettens mølle maler langsomt, men det har slet ingen hast for den, som tror. Men måske kan der være nyt om sagen i bladets julenummer.

Med venlig hilsen
Jakob Jensen

Forgyldte skamstøtter

Som et led i fejringen af 50 året for befrielsen har en kunstner Elle-Mie Ejdrup Hansen - fået den geniale idé at lave en laserstråle fra Ska-gen til den tyske ø Sylt (Sild). Med relæstation på hver gammel tysk betonbunker langs Vestkysten skal en laserstråle sendes hele vejen og ende med at løbe ud i sandet på Sylt, dog ikke på Nudiststranden, som det oprindeligt forlød. Det varer ca. 2 timer og løber så ud i sandet på Sylt.

Hele herligheden koster ca. 17. millioner kroner!!! Den danske stat betaler af forskellige kasser en stor del af det og nogle fonde yder tilskud. Man får også gode tilskud fra Slesvig-Holsteins kulturministerium og andre tyske foretagender.

Det er himmelråbende tåbeligt, at man for statens penge nu vil forgylde de gamle bunkere. De burde ligge som skamstøtter over de naziregime, der lod dem bygge. Der er fra mange sider udtrykt

modstand mod projektet, men det fejles til side som gamle modstandsfolks københavneri. Forstå det, hvem der kan.

Der er gennem lang tid udført et dygtigt lobbyarbejde for at skaffe de mange penge. - Men tænk på, hvad man kunne lave af fornuftige ting for 17.000.000,00 kr.

Men kunstneren Elle-Mie Ejdrup Hansen har forstået kunsten at promovere sig, så det skal nok være ulejligheden værd - for hende.

Jakob Jensen

Frihedsfonden kan ikke fortsætte i det uvisse

Men ophævelsen påvirker ikke Erstatningsloven

Der er ikke truffet beslutning om ophævelse af Frihedsfonden, men det er indlysende, at fonden ikke kan fortsætte i det uvisse, udtalte Ole Lippmann i sin formandsberetning den 27. maj i år.

Selv om Frihedsfonden en dag afslutter sin virksomhed, understregede Ole Lippmann, at dette ikke påvirker Erstatningsloven eller de erstatninger, der er bevilget. Bestyrelsen gav på mødet enstemmig tilslutning til at fortsætte en aftrapning af Frihedsfondens virksomhed i takt med det faldende aktivitetsniveau, der er en følge af færre sager.

Selv om der altså ikke endnu er fastsat en lukningsdag, vil det være hensigtsmæssigt, at alle, som kan forudse et ønske om bistand og rådgivning fra fonden, melder sig nu til den nødvendige registrering i fonden.

Frihedsfondens muligheder for at hjælpe hviler i dag så godt som udelukkende på Erstatningsloven, men der er med hjælp også fra anden side sikret, at aktiviteterne kan fortsætte i endnu tre år.

Ud over den årlige, men begrænsede støtte fra staten via Socialministeriet er det lykkedes at få fondsstøtte fra Tipsfonden, Den Danske Bank, Unibank og Augustinusfonden,

samt et tilskud på 100.000 kr. fra 29. augustudvalget som sikkerhed for løsning af Frihedsfondens sociale opgaver.

Selv om Frihedsfonden nu har arbejdet i næsten et halvt århundrede, har det ikke været muligt at gennemføre aftrapningen. Senest har færøsagerne, en række genrejsninger og udvidelse af hædersgavetildelingen medført en fornyet, men formentlig kortvarig hektisk aktivitet i fondens administration.

Som bekendt forhøjes hædersgaven fra 1. januar 1994 fra 5.400 til 5.800 kr. årligt. Der er tale om tre kategorier, som får glæde af hædersgaven:

1. De, der er tilkendt 50% invaliditet og hidtil har fået hædersgaven, får dette beløb forhøjet fra kr. 5.400 til kr. 5.800. De skal ikke søge, men regulering foregår automatisk.
2. Invaliditetsgrad under 50% har ikke hidtil medført tildeling af hædersgaven. Dette ændres, så også denne kategori fra 1.1.94 får hædersgaven. Også dette sker automatisk og uden yderligere ansøgning.
3. De, der opfylder kravene til at komme på erstatningsloven, men ikke tidligere har søgt herom, kan få tildelt hædersgaven efter ansøgning.

De krav, der stilles, er nøjagtigt de samme som ved tildeling af invaliditetserstatning, nemlig 12 måneders belastende modstandsarbejde eller 6 måneders i krigsfarvand eller tjeneste i allierede styrker.

For sidstnævnte kategori gælder det, at ansøgnings-skema kan indhentes i Arbejdsskadestyrelsen eller Frihedsfonden fra 1. juli 1993. Ansøgningskemaet skal herefter i udfyldt stand indsendes til Frihedsfonden, Æbeløgade 1, 2100 København Ø.

Det er nu også mange år efter frihedskampen vanskeligt at få attesteret indsats og følgevirkninger, og det bliver sværere for hver dag, der går. Derfor bør alle, der har pådraget sig fysiske eller psykiske lidelser i modstandskampen, nu rette henvendelse til Frihedsfonden.

Niels A. Eigenbroth,
Ålborg

SPD om Kohl:

For mild over for nynazister

BONN: Tysklands store socialdemokratiske oppositionsparti, SPD, beskyldte fredag forbundskansler Helmut Kohl for at være for mild over for nynazistisk vold, og det udtalte, at det ville tage emnet op under valgkampen forud for valget den 16. oktober.

SPDs generalsekretær i parti hovedkvarteret i Bonn, Günter Verheugen, sagde, at Kohls centrumhøjre koalition ikke havde udvist tilstrækkelig beslutsomhed i kampen mod, hvad man kaldte en foruroligende stigning i højre-ekstremistiske angreb på udlændige og jøder.

- Anti-semitiske og fremmedhadske angreb tager til på en uacceptabel måde, sagde Verheugen på et pressemøde.

Den 30/7 1994

En chokerende tid til minde

Ladelund (FIA). I år er det 50 år siden, koncentrationslejrene i Ladelund og Svesing var i brug som udekommadoer for lejren i Neuengamme. I løbet af en kort periode døde flere hundrede fanger af forskellig nationalitet i de to lejre i Nordfrisland. Derfor er det allerede besluttet, at der på Volkstrauertag den 13. november i år bliver en særlig stor gudstjeneste i Ladelund, hvor tidligere fanger og deres pårørende hvert år mødes ved de mange døde fangers sidste hvilested.

Det er muligt, at der samme dag bliver en højtidelighed i Svesing. Her har Nordfrislands amt i den seneste tid arbejdet på at forbedre forholdene ved mindesmærket, der er nabo til et meget forurennet grundstykke. Det var i første omgang planen at gennemføre en mindehøjtidelighed den 26. september, som var dagen, hvor de første fanger ankom til den grusomme lejr i Svesing, men det har af tidsmæssige årsager ikke kunnet gennemføres.

Flensburg Avis
30/7 1994

22. juni møde ved Per Ulrichs »Håbets Port« i Horserød

Tak til vore befriere

HORSERØDSANGEN

Tekst: Hans Kirk.

Musik: S. Aturow

*Bag ved pigtrådshegnets gærde
midt i skovens svale skød,
/: bor vi fjernt fra vore kære
fangerne i Horserød. :/*

*Med revolvere og hunde
vandrer vogteren på vagt
/: som bag lås og hegn man kunne
standse hvert et fremskridts magt. :/*

*Mørke nætter, triste dage,
men en anden tid er nær,
/: da den grønne jord vil tage
mod det røde morgenskær. :/*

*Vendekåber, usselrygge,
råder nu i Danmarks land,
/: men en fremtid, de kan bygge
er en bygning rejst på sand. :/*

*Prokuratortunger taler
fjffigt for en fremmed sag,
/: men når morgenhanen galer,
varsler det en dommedag. :/*

*Loven brød de, ret blev krænket,
mens de stjal de armes brød.
/: Og da lov og ret var lænket
blev vi sendt til Horserød. :/*

*Triste dage, lange nætter,
onde timer har vi her;
/: men et lys i øst forjætter,
at den sidste kamp er nær. :/*

*Kammerater, I derhjemme,
vore tanker til jer går,
/: og vi lover, vi er rede,
når vor friheds time slår. :/*

Ca. 100 kammerater mødtes i Horserød for at mindes den sorte dag, da regeringen i 1941 brød grundloven og fængslede danske statsborgere ulovligt og gjorde sig ansvarlig for, at mange af dem bortførtes til rædsler og død i Tyskland.

Villy Karlsson bød velkommen og gav udtryk for den særlige vemod, med hvilken vi stod overfor »Håbets Pørt«, fordi dens skaber, Per Ulrich døde for én uge siden. Per Ulrich mindedes med ét minuts stilhed.

Med Raymond Swing som forsanger sang vi Hans Kirks »Horserødsang« og mindedes dermed samarbejdstidens »vendekåber og usselrygge«.

Villy Fuglsang fik ordet og udtalte, at interneringen for mere end 50 år siden var indledningen til langt værre forhold. I lejren stod vi sammen i ét fællesskab mod Bentzen og myndighederne. Derfor lykkedes det ikke for dem at knække os, De opnåede kun, at vi hærdedes. Vi vidste, at regeringen var rede til at

overgive os til tyskerne, lige som de havde ofret de tyske emigranter til dem.

Regeringen måtte opleve, at befolkningen rejste sig og styrtede denne d. 29. august 1943. En udvikling var drevet frem, hvis resultat blev, at vi ved krigens slutning stod som medlem af den alliance, der knuste Hitlertyskland og ikke som nazismens medløbere.

I Sovjetunionen udtrykte Ilja Ehrenburg, at det danske folk havde rejst sig og ydet ofre for sejren, og det engelske Daily Telegraph udtrykte: »hvis nogen havde tvivlet på, at det er umuligt at undertrykke et tappert, frihedselskende folk, har de nu beviset herfor i Danmark«, det engelske »Star« erklærede: »vi vil aldrig glemme danskerne«.

Det danske folks opstand mod den »nationale samarbejdsregering« og sejren ved dens afgang den 29. august 1943 betød opmuntring til det kæmpende Norge og tilskyndede det finske folk til at tage sin skæbne i egne hænder.

Vi føler os taknemmelige overfor vore allierede, der

befriede os, samt overfor de sovjetiske tropper, der med uhyre tab af menneskeliv standsede den »uovervindelige« tyske krigsmaskine ved Moskva, Stalingrad og Kursk og knuste den i Berlin. Vi udtrykker taknemmelighed overfor de allierede, der gik i land i Frankrig og rullede den tyske frontlinie op vestfra.

Vi er dybt skuffede over, at akademiske grader i dag opnås ved afhandlinger, der nedvurderer det danske folks indsats i kampen for friheden.

Vi er skuffede over, at der i dag kan trykkes nazistisk propaganda her i landet som sendes til udlandet, uden at vi kan forhindre det. Vi må kræve den aktivitet stoppet.

Efter at der er anbragt blomsterdekoration ved monumentet afsluttedes mindenhøjtideligheden med afsynge af frihedssangen.

Som sædvanlig samledes deltagerne til frokost i Edel Larsens kolonihave, hvor Raymond Swing underholdt med spil og sang bl.a. med sange af Brecht.

Peder Søgård

Håbets Port - sådan tager den sig ud i dag. (Foto: Harry Rasmussen).

Gensyn med Brandenburg Tugthus 1994

Det var med en vis spænding, jeg igen besøgte det tugthus, hvor jeg i 1944-45 tilbragte 14 måneder, ret så ufri-villig.

Dels fordi man hører så meget om, at man nu ønsker at slette mange spor, efter at DDR er ophørt at eksistere, dels fordi man kan have sine tvivl om, hvor mange af de gamle kammerater, der kan og vil møde op.

Men nu den 24. april ville man dog mødes og mindes, at det er 49 år, siden sovjettropperne befriede tugthuset.

Vi havde bestilt værelse på et hotel med det lidt mærkelige navn: Staal- og valseværk Brandenburg. Det viste sig at ligge lige over for Stålværket og at være ejet af dette.

Det var lidt trist at se, at det lå helt øde hen efter at det dog var blevet istandsat bl.a. af danskere så sent som i 1988. Mange arbejdspladser var også der gået tabt. Men man er nu i færd med at omstille til elektronikindustri.

Brandenburg er en ældgammel by med snævre gader og brosten, bygget på begge sider af floden Havel.

Efter de mange rygter om nynazisme o.l. var det søndag morgen lidt spændende, hvordan mødet ville forløbe.

Mødestedet var Marienberg, et stort parkanlæg med et smukt mindesmærke for de antifacister, der her blev brændt i krematoriet efter at være henrettet i tugthuset.

Ved opgangen til stedet blev vi modtaget af et byråds-medlem fra Potsdam, og repræsentanter for Brandenburgs byråd. Kammeraterne fra Berlin kom i bus, så efterhånden var vi ca. 140 mennesker, hvortil kom interesserede fra byen. Alt var roligt og uden provokationer.

Brandenburgs viceborgmester bød velkommen til byen, der fortsat søger at vaske den plet af, der under krigen blev sat på dens navn.

Brandenburg-området vil stedse mindes tre steder

Han fortalte, at i Brandenburg-området ville tre steder blive bevaret altid som minde

om det, der skete i nazitiden. Det drejer sig om Sachsenhausen, Ravensbrück og Tugthus-Brandenburg.

De skal altid minde den tyske befolkning om de uhyrligheder, der skete mod folk af alle nationer.

Derefter talte en repræsentant for fangeorganisationerne i Brandenburg og formanden for alle fangeorganisationer Arthur Mannbar, der manede til sammenhold og om, at flest mulige skulle mødes næste år til 50-års dagen.

Faldøksen står her stadig

Fra mindepladsen gik turen til forstaden Görden, hvor det berygtede tugthus stadig ligger. Undervejs blev vi ledsaget af politiet, der havde stillet motorcykelkorps til rådighed som eskorte.

Her mødtes vi af Joachim Görlitz, der leder arbejdet med mindestederne, og så gik igen de tre store, elektrisk-styrede porte ned bag os.

Vi var inde i mindegården, hvor der er montre med de mest kendte af de, der døde i Brandenburg, og hvor faldøksen stadig står, ligesom den bjælke, hvori nogle blev hængt som straf for deres modstand mod Hitler.

Efter denne barske minde-stund, kørte kortegen til et gæstgiversted, hvor deltagerne tilbragte nogle fornøjelige timer sammen, inden de skiltes med et »På gensyn næste år«.

Villy Mørk Jensen
Sjørring

Svesing-lejren bevares

Nordfrieslands amt vil købe arealet omkring mindestedet for den tidligere koncentrationslejr, Svesing ved Husum.

Dermed vil man sikre, at lejrens område som helhed bliver bevaret. På længere sigt ønsker amtet i øvrigt at stifte en støtteforening, der skal tage sig af alle opgaver i forbindelse med mindestedet for nazitidens ofre.

(18/3-94. Fl. Avis)

Mindesmærke lagt i ruiner

Ved Kongensbro i Midtjylland har nogle mennesker rejst et mindesmærke for de danskere, der døde på Østfronten i tysk krigstjeneste.

Midt i april blev det lagt i ruiner.

Kort før påske blev lederen af det danske nazistparti i 30'erne Fritz Clausens gravsten i Aabenraa udsat for hærværk.

Gerningsmændene er ukendte.

Mindefest for oberst Paludan-Müller

Dronning Ingrid var blandt deltagerne i en mindehøjtidelighed torsdag den 26. maj i Gråsten over oberst Svend Paludan-Müller, som på den dag for 50 år siden faldt i kampen mod den tyske overmagt.

Tyskerne kom for at arrestere obersten, som boede i en villa overfor Gråsten Slot. Paludan-Müller, der var chef for grænsegendarmkorpsset, modsatte sig anholdelsen. Efter en ildkamp satte tyskerne ild til villaen. Tre timer senere trængte tyskerne ind i huset og fandt obersten død.

Efter besættelsen blev der rejst en mindemur, hvor villaen stod, og obersten omkom. Oberstens datter Dagny, der som 17-årig oplevede faderens ildkamp mod tyskerne, var blandt de indbudte gæster til mindehøjtideligheden. Biskop Vincent Lind fra Odense talte, og der sluttedes med et fakkeltog gennem byen til Ahlmannsparken med et fælles kaffebord.

Oberst Svend Bartholin Paludan-Müller, der var født i Snese på Sydsjælland, var Grænsedendarmkorpssets højt respekterede og konsekvente chef. Hans personlighed var i et og alt humanistens, ligesom han var en habil lyriker. Under kampen fik byens sognepræst Hvidt som den eneste adgang til kommandantboligen, hvor obersten på anmodning fik kirkens velsignelse.

En ildsjæl på skærmen

Tv 2 bragte den 4. maj kl. 20 en udsendelse om redaktør Johannes Rasmussen, Vejle.

En idealist. En ildsjæl. En pensionist på 77 år, ung af krop og sind.

Udsendelsens emne på denne befrielsesaften var, hvad vi er villige til at kæmpe og dø for i dag.

Johs. Rasmussen har mere end én gang i sin tilværelse sat livet på spil for det, han tror på, så hans ord har vægt.

Han kæmpede i 1939-40 mod Den røde Hær i Finland og mod nazismen fra 1940 til sin anholdelse i slutningen af besættelsestiden. Han tilbragte tiden til befrielsen i tysk fangenskab.

Kohl holdt sig væk fra Normandiet

Den tyske forbundskansler, Helmut Kohl, brød sin tavshed om Tysklands rolle i forbindelse med 50-årsdagen for de allieredes landgang ved Normandiet S-dagen - 6. juni 1944.

På sit traditionelle pressemøde før påskeferien bekræftede Kohl, at han og andre tyske topfolk ikke er blevet inviteret med til den storstilede militærparade ved den franske Kanalkyst. Kohl afviste rygter om, at han ihærdigt har forsøgt at få en invitation til begivenheden.

- Og skulle jeg få en indbydelse, så vil jeg sige nej tak. Tysk repræsentation ved mindehøjtideligheden 6. juni ville være upassende, sagde kansleren, som flere gange har haft telefonsamtaler med Frankrigs præsident om det ømtålelige emne.

- Francois Mitterrand og jeg er helt enige, og vi har forlængst aftalt at markere den afgørende fase i Anden Verdenskrig med en ceremoni i Heidelberg den 8. juni, oplyste Kohl fornylig. De to statsmænd mødes i den sydtyske by, der på det tidspunkt er vært for et fransk-tysk ungdomsstævne.

Udvalget af tidligere fanger og modstandsfolk i Danmark (FIR)

har deltaget i FIR's Büromøde i Wien den 19.3.1994. 20 deltagere repræsenterede: Sovjet, Tyskland, Østrig, Rumænien, Grækenland, Frankrig, Holland, Belgien, Tjekkiet, Slovakiet, Danmark, Israel og Ungarn og lededes af præsident Lhote.

Hovedemnet på mødet var den frygt for højre-radikale, ja neonazister, der er voksende i alle lande. Indleder var Dr. Neugebauer, der er leder af dokumentationscentret i Wien. Han berettede om 10 brevattentater, alle forsøg på at true modstandere af nazismen. Desværre er ledere af FPØ meget intelligent og meget kynisk, hvilket efter østrijernes mening gør ham til Europas farligste mand.

I Belgien har regeringen ønsket at benåde alle de krigsforbrydere, der erklærer af have fortrudt, netop i anledning af 50 år sdagen for befrielsen. Debatten herom splitter nationen.

En belgisk tidligere SS-gruppe har ved en misfor-

ståelse skaffet sig adgang til Petrograd og fået tilladelse til at rejse et mindesmærke for faldne kammerater i byen. Det blev dog selv Jeltzin for meget. Problemet med at dansk lov ikke rækker til at udvise Thies Christophersem gav anledning til et forslag om at bede FN vedtage en bindende bestemmelse om, at bl.a. påstanden om, at Auschwitz ikke havde gaskamre ikke skulle beskyttes af ytringsfriheden.

I Ungarn har TV vist demonstration af mennesker i nazi-uniformer, og man har rehabiliteret notoriske krigsforbrydere.

Megen opbakning bag arbejdet, men meget lidt økonomi bag

Der var på mødet stor opbakning om FIR's fortsatte arbejde, men meget lidt økonomi bag, idet ikke mindst tidligere Østlande har svært

ved at fremskaffe vestlig valuta.

Derfor, og fordi man forventer, at alle lande har mange nationale aktiviteter i 1995, enedes man om i 1995 kun at afholde et almindeligt Büromøde. Rumænien vil forsøge at skaffe mulighed for, at det kan ske hos dem. Desuden afholder EU repræsenteret ved Leyden universitet et symposium i Strassbourg den 20.-21. oktober 1994. Hertil opfordrer man flest mulige modstandsorganisationer til at sende repræsentanter.

Endelig vil man forsøge i 1996 at skabe nationale og EU-støtte til en stor konference, hvortil man håber at kunne samle virkeligt mange modstandsfolk fra hele Europa. Bagved ligger, at det da er 45 år siden FIR startede sit arbejde for modstandsfolk i alle europæiske lande, og så den kendsgerning, at såvel alder som økonomi kunne indikere, at det blev en slags afslutning på det fælleseuropæiske samarbejde, der tog sin begyndelse i den fælles modstand mod nazismen.

Villy Mørk Jensen
Sjørring, Thisted

Protest fra FIR

I forbindelse med referat af FIR-mødet i Wien omtaltes, hvordan nogle belgiske SS-folk havde maset sig ind i Petersburg under helt falske forudsætninger.

Det viser sig nu, at man har haft to yderligere eksempler. 5. og 6. maj dukkede en gruppe »tidligere krigsdeltagere« op i landsbyen Maizet ved Caen og lagde under borgmesterens tilstedeværelse kransse ved deres faldne kammeraters grave og indskrev sig i byens Gyldne bog.

Franske krigsveteraner læste inskriptionerne på kransbåndene: Veteraner fra Våben SS til minde om de døde fra 1944. Det drejede sig om medlemmer af 9. og 10. SS-Panserdivision, der her for 50 år siden forgæves havde forsøgt at stoppe Operation Overlord!

Borgmesteren følte sig ført bag lyset, og lod kransse og bånd fjerne.

Lettiske og estiske forhenværende SS-soldater forsøger under påskud af som »tidligere krigsdeltagere« at få de tyske myndigheder til at tildele sig en pension. Da det blev offentliggjort, at disse, der havde deltaget i mordet på tusinder af lettiske og estiske jøder, nu forlangte erstatning som »krigs ofre«, protesterede FIR omgånede.

Kilde: FIRs sekretariat Wien

Hvad kom der ud af frihedskampen?

I en kronik for 5. maj 1994 i Jyllandsposten konkluderede redaktør Niels A. Eigenbroth om det, der kom ud af frihedskampen:

Vi fik fra starten vores plads i Forenede Nationer, og det havde næppe været muligt uden danske søfolk og dansk modstandsbevægelse.

Valgretsaldere blev sænket som en hønner for de unges stillingtagen under Besættelsen.

Det lykkedes i Folketinget at skabe flertal for Danmarks indtræden i Atlantpagten.

Vi fik Hjemmeværnet.

Vi fik en kunstnerisk fornyelse i vor litteratur- og billedverden.

Vi fik Frihedsfonden og verdens mest liberale erstatningslov for invaliderede, enker og børn.

Vi fik på grundlag af landsindsamlinger rejst de ni 4. Maj Kollegier som monumenter for frihedskampen.

Vi fik spredt ud over landet nye museumsafdelinger, som fastholder besættelsårenes historie.

Vi fik skærpet borgernes kritiske sans. Autoritetstroen blev undsagt, og de påvirkede for bestandig landets politiske liv.

Det er uomtvisteligt, at besættelsesår og frihedskamp satte sig varige spor og kalder til eftertanke og forskning også nu, et halvt århundrede efter afslutningen af Anden Verdenskrig.

**Den som leder
efter bekymringer,
finder dem
som regel.**

A·P·MØLLER

Mindelund fra USA for dansk krigsindsats

USAs anerkendelse af den danske indsats under Den anden Verdenskrig har fået et varigt minde, da den amerikanske ambassadør i Danmark, Edward Elson, indviede en mindelund ved ambassadørboligen i København i overværelse af omkring 200 repræsentanter for modstandsbevægelsen.

Træerne, syv danske bøge, er plantet i en rundkreds i parken ved ambassadørboligen, »Rydhave« i Ordrup, der ligger med udsigt til Øresund. I besættelsens sidste år var »Rydhave« embedsbolig for den tyske rigsbefuldmægtige i Danmark, Werner Best, men blev efter krigen amerikansk ambassadørresidens.

I midten af rundkredsen er placeret en mindesten med indskriften: - Fra det amerikanske folk i taknemmelig anerkendelse af de modige medlemmer af den danske modstandsbevægelse, der forsvarede og sikrede Danmarks ære og frihedstradition under den nazistiske besættelse fra 1940-45, og hvis retfærdighedssans og forpligtelse over for menneskelig værdighed reddede livet for tusinder af deres danske medborgere i oktober 1943.

Det var ikke mindst den vellykkede redningsaktion for de danske jøder i oktober 1943, der sikrede Danmark en plads på de allieredes side. Ambassadør Elson lagde da også vægt på denne enkeltstående indsats under krigen og sagde, at den »vil blive husket for evigt«.

Elson sagde, at mindelunden symboliserer både »kors-toget mod undertrykkelse og tyranni« under krigen og de fælles værdier, der binder USA og Danmark sammen.

Fra dansk side talte hofmarskal Søren Haslund-Christensen, formanden for Frihedskampens Veteraner, Sven Seehusen, og næstformanden for Sammenslutningen af Danske Fanger fra Frihedskampen 1940-1945, Helge Kierulff. Et gennemgående tema hos dem var taknemmeligheden for den enorme

indsats, USA ydede under krigen for at besejre nazismen og sikre friheden i Danmark og resten af Europa.

1944-1994

Den 19. september 1944 be fandt jeg mig tjenstlig i uniform lige ved Frimurerlogen på Blegdamsvej i København. Klokken var 1100, sirenerne hylede, porten til frimurerlogen blev smækket op, og ud kom en gruppe svært bevæbnede schalburgfolk med lederen Palle Lütthans Østemkær i spidsen. Jeg blev afvæbnet, eskorteret til logebygningen og ned i en celle i kælderens, og resten: Gestapo, SS og KZ er almindeligt kendt.

Og så Jakob Jensens artikel i februar-nummeret om, at »Folkebevægelsen mod nazisme«s hovedkasserer, Børge Sartou Jensen, er fhv. schalburgmand. Der flød en masse eder og forbandelser fra min mund. Jeg blev gal ad helvede til.

Landsforræderen Børge Sartou Jensen var i 1944 medvirkende til, at flere blev sendt til Neuengamme.

Af artiklen fremgår, at man fra denne »folkebevægelse«, FMN, har oplyst, at der er medlemmer fra fagbevægelsen, trossamfund o.l. (De har forhåbentlig allerede meldt fra), og at FMN får økonomisk støtte fra EU-kommissionen, tipsmidlerne og diverse sponsorer. (De må da snart stoppe).

*Freddy Haxvig
Hundested*

At fortælle egne oplevelser

Det første års tid, hvor det endnu var befrielsesstemningen, der gjorde sig gældende, blev jeg overalt mødt med stor sympati og uden nogen misbilligende bemærkninger.

I 1947 kom jeg på en ny arbejdsplads, hvor vi var ca. 20 mand, og i en pause, hvor vi var i opholdsstuen, var der flere, der stillede spørgsmål dels om min anholdelse af Gestapo, om forhørene på Husmandsskolen i Odense og om kz-opholdet (ingen kritiske bemærkninger).

På et tidspunkt kommer der en funktionær (en tidligere reservebetjent) igennem stuen og hører en del af samtalen.

Henvendt til de andre siger han: »Lad nu Evald være i fred, han har dummet sig, og det har han fået sin straf for. Han kunne jo bare have passet sig selv.«

Der gik flere år, inden jeg rent nervemæssigt følte mig

stærk nok til at tale til en større forsamling om alt, hvad jeg havde oplevet under besættelsen og om lejropholdet. Derfor meldte jeg mig ikke til at holde foredrag på skoler og i foreninger.

Senere har jeg efter opfordring været på en emballagefabrik, hvor de havde en meget aktiv klub, hvor jeg fortalte om min opfattelse af besættelsestiden, det illegale arbejde og om Sachsenhausenlejren og de udekommmander, jeg har været på. Her var der ingen kritiske bemærkninger, kun spørgsmål af uddybende art.

Det sidste sted, jeg har været, var efter en henvendelse fra Smedenes Pensionistforening i Odense, hvor der også blev vist en film fra Sachsenhausen.

Det blev modtaget med stor interesse.

*Venlig hilsen
Evald Lægteskov*

TV og Hvidsten-gruppen fik top-karakter af seerne

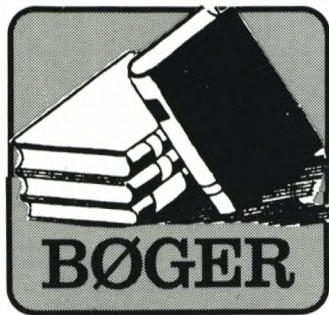
TV-programmet: »Vi var ikke helte«, hvor Barner Andersen fortalte om Danmarks første og bedst kendte nedkastnings-gruppe under besættelsen, Hvidsten-gruppe, fik top-karakter hos seerne.

Programmet, der blev sendt 29.6, på 50 årsdagen for

henrettelsen af 8 af Hvidsten-gruppens medlemmer, fik 4.4 point ud af en skala fra 1-5, ifølge Gallup-instituttets seer-måling. Udsendelsen var produceret af journalist Peter Laursen og havde 794.000 seere (Gallup).

Fra TV-optagelserne til programmet: »Vi var ikke helte« Hvidsten-gruppen. Udsendelsens tilrettelægger Peter Laursen i midten instruerer Barner Andersen (tv).

Ingen helgen, men han reddede 1200 jøder

Thomas Keneally:
»Schindlers liste«
Dokumentar-roman. 347 sider.
Forlaget Per Kofod

Den australske forfatter har her skrevet lidt af et mesterværk. Han har utallige steder søgt sporene efter Oskar Schindler (1908-1974). Der er lavet en Steven Spielberg-film over emnet. Den har fået 12 Oscars, altså priser, og samler jorden over bunker af mennesker. Bare ikke mig. Den varer nemlig 3½ time. Så får jeg meget mere ud af bogen. Den kan jeg tage frem, når jeg har lyst.

Mærkeligt, at en fordomsfri, livsglad mand, født i Mähren, altså Sudeterland eller Czekoslovakiet, en dameven, nej horebuk som sin far (de tog ikke den katolske opdragelse så tungt), glad for cognac, fuld af bestiktelser og omsvøb, en årrække nazist, medlem af partiet, en såkaldt ingeniør, men langt mere handelsmand og ikke bange for sortbørs o.l., at han på et vist tidspunkt sadler helt om.

Så han får reddet henvend 1200 jøder, mænd og kvinder, fra at ende i sult, slid og til sidst krematorievovnene i den polske kz-lejr Auschwitz. Som hans kone, som han aldrig tog sig meget af, engang efter hans død fra sin bopæl i nærheden af Buenos Aires i Argentina, kunne sige: «Det var et held for ham, at han i den korte periode 1939-45 mødte mennesker, der kaldte hans dybere talenter frem.»

Et par steder i bogen citeres et gammelt talmudord-sprog, altså gammel jødisk visdom: »Den, der redder et enkelt menneskes liv, redder hele verden«. Og det gjorde han så.

Var aldrig bleg for at bestikke

Han var levemand, altid smukt klædt, altid glad for en god middag og et kvantum drikkevarer, vaner han beholdt livet ud. Han gennemskuede ofte de mennesker, der omgav ham, SS-folk, eksperter af mange slags fra teknikkens, økonomiens, jurans, partiets verden. Han var aldrig bleg for at bestikke med rundhåndede gaver på rette tid og sted. Han snoede sig som en ål i vandet.

Og han indrettede sig på bedste måde, da han kom til Krakow tidligt på krigen. Her fik han kringlet sig til en nedlagt fabrik, hvor han startede en virksomhed for emaljeværker.

Og her fik han henad vejen behændigt anbragt disse 1100-1200 jøder. Han fik det hele til at tage sig ud som en livsvigtig fabrikation, næsten som var det våben o.l.

Og sidst på krigen fik han også manøvreret en del partiledere og SS'er, så de lod ham og fangerne slippe gennem alle led, mens tid var. Efter krigen kom Oscar Schindler så rundt i verden og lod sig ofte belønne af taknemmelige jøder. Flere gange faller de ting, han beskæftiger sig med. Men hver gang klarer hans mange jødiske venner, og hans evige optimisme, tingene.

Bogen - og filmen - har på ny skabt røre omkring hele jødespørgsmålet, omkring Holocaust, omkring antisemitismen, som vi også tit ser stikke hovedet frem. Fx også i Polen, som dog ikke kan beklage sig. For Hitler, Himmler, Eichmann og hvad de nu allesammen hed, de fik jo ellers udryddet 6-7 millioner europæiske jøder. Mange fra Østlandene, heraf især mange fra Polen.

I 1974 døde Oscar Schindler så, mæt af dage, i sit hjem, nu i Frankfurt. Men efter sit eget ønske blev han snart efter ført til Jerusalem og begravet der. Her har man også på forskellig vis mindet ham i tidens løb, mens han endnu levede. Fx med en mindetavle i Heltenes Park.

Det skete i tidens løb, at nogle enkelte satte spørgsmålstegn ved hans virke. Hav-

de han virkelig lavet en sådan fabrik, en sådan godgørende arbejdslejr? Således spurgte en journalist ham engang ved et møde i Jerusalem: - Hvordan vil De forklare, at De kendte alle de fremtrædende SS-mænd i Krakow-regionen og havde regelmæssige forhandlinger med dem?

Schindler svarede: - På det historiske tidspunkt var det temmelig vanskeligt at diskutere jødernes skæbne med overrabbineren i Jerusalem.

En spændende bog. Og fra det virkelige liv på godt og ondt.

Johs.Rasmussen

Bogen:

Mindelunden i Ryvangen

kan nu købes i kontoret
ved indgangen
til Mindelunden
i Ryvangen
og hos Povl Brandt,
Glerupvej 19, 2610 Rødovre,
giro 1000 780.

Den indeholder navne og
data på alle, der hviler her
eller er husket ved
mindeplade.

Ajournført udgave

Bogen fortæller i ord og
billeder, hvad der er sket i
Mindelunden fra 1945
og til i dag.

Bogen koster kr. 50.-

Udgiver:
**Kammeraternes
Hjælpefond**

Erindringer ved 50-årsdagene for henrettelserne af modstandsgrupperne fra Års og Hvidsten

Af Hans S. Bruun, Padborg

Hans S. Bruun skriver som indledning

I forbindelse med 50 årsdagene for henrettelserne af modstandsgrupperne fra Års og Hvidsten, går mine tanker tilbage til min egen situation på det tidspunkt, og det har medført, at jeg ikke kan slippe af med mine følelser og tanker i den sammenhæng. Det har nu kredset i mit hoved i mange døgn og ført til, at jeg måtte sætte mig til maskinen og nedskrive, hvad jeg har kaldt: Erindringer fra den tid.

Hans S. Bruun som ung

Jeg blev arresteret d. 2. juni 1944 i mit hjem på gården i Lustrup syd for Ribe, og blev efter at være konfronteret med vores gruppeleder slået i ansigtet og med håndjern på, i bil kørt til vores våben- og sprængstofdepot, nedgravet i den lille plantage, umiddelbart syd for Hvidding jernbanestation, hvor jeg under trusler, blev tvunget til at opgrave 3 stk. lufttætte »sildepande« med bl.a. maskinpistoler, sprængstof, ammunition og andet tilbehør, hvorefter Gestapomændene sagde til mig, at jeg ville blive skudt, idet der fra tysk side var indført dødsstraf for at være i besiddelse af den slags.

Jeg blev ført til Højskolehjemmet i Esbjerg, hvor flere af Ribegruppen befandt sig.

Umiddelbart efter D-dagen 6. juni, overførtes jeg, sammen med andre af gruppen og nogle fra Kolding Arrest til Vestre fængsel.

I Vestre kom jeg en tid til at dele celle nr. 374 med restauratør Svenn Hammer, som jeg først antog for at være Gestapomand bl.a. fordi han var yderst velklædt. Han havde endog bøger på den lille reol over sengebriksen bl.a. »Tut ank Amons d. 2dens grav«.

Selv ankom jeg i slidt arbejdstøj, underbukser, skjorte, bukser samt fladslidte træsko, alle ejendele blev mig frataget, selv livremmen!

Og så kom jeg her ind til en særdels velklædt perseon!

Det viste sig nu hurtigt at han var god nok. Hammer blev iøvrigt senere en meget påskønnet leder af diætkøkkenet i Føslevlejren.

Omkring 10. - 12. juni førtes han til Horserødlejren og jeg blev alene en tid. Alligevel kom der nyheder ind udefra, oftest i form af rygter, papirlapper bag cisternen på toiletet, skrevne meddelelser på væggen eller gennem de fanger, der ledsagede madvognen på gangene, og så var der jo 33! Egon Lykke Nielsen hed han.

Vi kendte han kun som 33 i afd. 2, hvis levende højtaler han var.

Han sad i celle nr. 433, derfor kendte vi ham som 33. Så snart han vidste noget, og det gjorde han altid, takket være fængselsbetjent Kaj Hansens illegale meddelelser, klatrede han op i cellevinduet, og med hovedet helt ude mellem tremmerne, brølede han sine

nyheder ud, så de kunne høres i hele fløjen.

Det hændte naturligvis, at han blev snappet på forskergering, og straffet med »ingen gårdstur den følgende uge!«, men det fratog ham ikke lysten.

33 fik de ikke skruet ned for. I lang tid gik der nogle håndværkere og rumsterede i nærheden af vores fløj. Dem frittede han ud om, hvad nyt der var i aviserne. Og når han så havde fået det at vide, råbte han hver dag uge efter uge nyhederne ud, hvad koster jordbærrene i dag? Til at begynde med lo håndværkerne af spasen, men sådan var det skam ikke ment, 33 ville virkelig vide hvad jordbærrene kostede.

Han helmede ikke, før han fik svar. Somme tider måtte han absolut også vide hvad der gik i biografen. Skal vi ikke i Paladsteateret med Lillemor i aften? Skrålede han uforknyt med sin lattermilde »københavneryargon«.

24. juni kom så meddelelsen, at Ulrik Hansen og hans gruppe fra Års var blevet henrettet natten i forvejen.

Jeg havde i mellemtiden fået en ny medfange, og vi drøftede den rystende meddelelse og den mulighed, at det kunne blive vores tur. Rygterne fortalte, at Ribegruppen skulle for Krigsretten.

Og spørgsmålet meldte sig, mon man kan nå at mærke, når kuglen går ind? 29. juni blev vi så yderligere chokeret ved at erfare om Hvidstensgruppens henrettelse. Det var grusomt!

I løbet af blot 1 uge var 16 gode danske mænd berøvet livet og »modstandskampen«. Uvilkaarligt gik tankerne til familierne. Hvordan kunne de bære denne skæbne?

Det skulle vise sig at blive for meget for den danske befolkning. Samme dag udbrød generalstrejken, og der blev

lukket for lys og vand til fængselet. Den nærmeste tid blev vi så i små hold ført ned i de omkringliggende kolonihaver for at forrette vores nødtørft i opgravede render.

Under folkestrejken havde 33 ekstra travlt med at skaffe nyheder udefra, hvad vi naturligvis var levende interesseret i for at høre, hvad der virkelig foregik? Vi vidste ikke dengang, at strejken skulle redde mange af os for at komme for krigsretten og blive skudt. Snarere troede vi, at tyske represalier ville ramme os, der var bag lås og slå.

Men det skulle vise sig at komme til at gå helt anderledes. På grund af folkestrejken måtte tyskerne gå med til at ophæve standretterne for en tid, og vi, der på det tidspunkt sad inde, kom på denne måde ligesom ud af systemet, og der kom senere andre i nettet.

I august 1944 blev vi sendt med troppe transportskibet Mars fra Helsingør til Flensborg.

Jeg fik igen en ny medfange, og den 17. juli 1944 blev jeg ført til Horserødlejren, og det var en omvæltning til bedre og mere frie forhold, men det varede kun til den 12. - 13. august, hvor vi 741 blev sejlet med troppeskibet Mars fra Helsingør til Flensborg og kørt ud i den nybyggede Frøslevlejre.

Dertil blev senere også 33 ført, og da var han engang langt nede. Han kom til Frøslevlejren nogle dage efter, at Else Berg Sørensen, der var gift med en af de 11 og søster til en af de andre, der blev skudt ved Roskilde, kom til lejren. Hun vidste endnu ikke, at hendes mand og broder begge var blevet skudt af tyskerne. Det blev nu 33's job at fortælle hende det.

I flere timer kæmpede han med papir og blyant. Så smed han det fra sig, og gik helt hvid i ansigtet over mod kvindelejren. For en fyr som han, var det ikke noget at tale om, at manøvrere sig gennem pigtråden ind til den isolerede kvindelejr og ud igen en time senere, så det var nok ikke derfor, han rystede på hånden og ikke kunne spise noget, da vi kort efter sadovre i spisesalen.

Han kom til Tyskland i oktober 1944, Neungamme, og

han kom ikke med hjem igen.

Jeg kom derned med det første hold fra Frøslevlejren den 15. september, men det er en historie, som jeg har berettet om i bogen »På Døds-march gennem Hitlers Tyskland«.

Der er nu gået 50 år siden, og de af os, der nåede hjem, troede, eller håbede, at nu blev alt godt. Og hvad oplever vi nu?

Vi vil aldrig kunne glemme, hvad vi kom ud for

Vi, der nåede hjem med stumper af livet i behold, vil aldrig kunne glemme, hvad vi kom ud for, eller hvordan mennesker selv i den yderste nød hænger ved livet. Ingen steder er der vel bedt så meget som i KZ lejrene? Religiøs eller ej ville alle være med i bøn, når de anede døden komme.

Men når vi så går i vor dagligdag, tænker vi ofte på dem, og så husker vi dem som de var, hvordan de levede, og vel navnlig hvordan de døde, og så dør de aldrig helt for os.

Ved at leve livet erfares det, ved at elske livet forklares det, ved at vove livet forsvarer det, ved at give livet bevares det.

Hans S. Bruun, Padborg
Forhenværende Neungamme-fange nr. 50.451

Vi gav hinanden det løfte, at mindes og ære dem, der døde for det, vi ville og ikke kom med os hjem.

Vi lovede, at vi ville række deres kære en hjælpende hånd, og derfor danned' vi dengang Kammeraternes Hjælpesfond.

Die Würde des Menschen ist unantastbar. På dansk: Menneskets værdighed er ukrænkelig.

I dag er ordene den første sætning i Det tyske Rigs grundlov. Tænk, om ordene var skabt i 1933. Så ville verden have set anderledes ud.

En »Pilgrimsfærd

Dreibergen-Güstrow-Sachsenhausen 50 år efter

Preben Feddersen fortæller

3. juni startede med en aflyst færge, hvilket sammen med store bilkøer p.g.a. vejarbejde øst for Lybæk medførte 4 timers forsinkelse af vore planer.

Jeg havde regnet med at være i Dreibergen kl. 13. Da vi nåede frem var klokken imidlertid 17.30. Man havde derfor ikke tilstrækkeligt personale til at vise os rundt i fængslet. Kunne vi komme igen mandag kl. 11, ville det være i orden.

Det var jo umuligt. Vi måtte derfor nøjes med at bese fængslet udefra. Allerede flere km. fra byen kunne jeg genkende de to karakteristiske tårne, og fra en bakke lidt fra fængslet kunne jeg ane mit cellevindue.

Skuffede kørte vi videre mod Güstrow, hvortil vi ankom i dejligt solskinsvejr. Det smukke slot, som i 1944 kaldtes »Landesfürsorgehaus Güstrow«, var mellemstation for en del danske fanger på vej fra fængselsophold i Dreibergen til KZ Sachsenhausen. Vi var anbragt i ret store rum med hvælvinger, som, set udefra, lå på 1. sal, men inde fra slotspladsen var det øverste kælderetage.

I dag et kulturcentrum

Slottet er i dag et kulturcentrum med museum, koncertsale og en pragtfuld restaurant, hvor vi spiste et herligt måltid under smukke hvælvinger. Maden var noget anderledes for 50 år siden, og den gang var der nærmest asyl for ældre og syge, nogle med et mærke »OST« på jakken, og andre der led af »pladssyge« (tør ikke gå over en åben plads, men følger murene pladsen rundt).

Da vi jo var stærkt forsinkede ringede vi herfra til vort hotel i Neustrelitz og sikrede os, at vor reservation stod ved

magt, selv om vi blev ret forsinkede.

Vi ankom til hotellet ved 22 tiden. Et smukt lille hotel, hvor alt var perfekt.

Lørdag d. 4. juni kørte vi om morgenen sydpå til Ravensbrück. Lejren var totalt afspærret, men ved at kravle op på nogle sten fik jeg taget et foto fra murkanten ind over nogle barakker. Alt stærkt forfaldent og med russiske skilte overalt på mure og porte.

Uden for lejren var to mindesmærker. Et med en russisk T 34 kampvogn til minde om den russiske befrielse af lejren. Et andet meget smukt og gribende monument med 3 kvinder og en lille pige, der bærer et barnelig mellem sig.

Herfra fortsatte vi mod Sachsenhausen, hvortil vi ankom kl. 11.30. Vejen ind til lejrens hovedport er i dag forlagt, så den går gennem det tidligere område med administrationsbygningerne, som lå lige udenfor hovedporten.

Adgang er gratis (det er meget klogt). En kustode ved indgangen var meget interesseret i mit medbragte fange-nummer og et brev, jeg i sin tid sendte hjem. Det samme gentog sig inde i museet, hvor tyske besøgende og en islænding kom og spurgte mig ud om mine oplevelser i lejren.

Vi startede med at gå ind gennem hovedporten, stadig

med gitterporten med »Arbeit macht frei«. Kom så ind på appelplassen med »dødmandsfeltet« op mod pigtråd og mur. Barakkerne er markeret med cementgavle, der er forbundne med en hæsli og stærkt forfalden mur med krydsformede huller i. Man måtte ikke gå tæt p.g.a. nedstyrtningrisiko fra muren. Jeg savnede inskriptionen på gavlene: »Es gibt nur einen Weg zur Freiheit o.s.v.« Den stod jeg i sin tid ofte og gennemlæste og gjorde mig mine tanker. Rundt om pladsen ligger stadig dele af »Schuhlauffer«-felterne. Galgens plads er markeret med en mindeplade og stolpehullerne.

Her er de besøgende ganske stille

Vi gik så op til det store monument, derfra til venstre over til resterne af krematorierne, nakkeskudsrummet, gaskammeret og her en gribende skulptur med to fanger med et lig af en muselmand. Ved siden heraf ligger også graven til henrettelse ved skydning. Hvor er folk stille, når de står ved disse steder.

Det tidligere lejrkokken er lige nu museum. Vi gik så ned mod de tidligere revirbarakker, hvor vi først så pathologi-bygningen med dens rædsler og det store ligrum nedenun-

Mellem Sachsenhausen og Schwerin: Minde om »Todesmarsch«

der. Fortsatte så forbi hovedporten over mod »Zellenbau«, hvoraf kun 1 trediedel er tilbage.

Her befandt sig også den underjordiske 1-mands bunker samt pælene, hvor fanger blev hængt op med armene brækket bagover. Mellem muren ind til »Zellenbau« og appelpladsen lå jo Schuhlaufernes barak og de barakker, vi blev anbragt i til »opdragelse«, inden vi kom ud i den store lejr. Da jeg stod netop her og erindrede de rædsler, vi dengang måtte opleve, blev jeg dybt grebet. Men netop her kom islændingen og bad mig fortælle. Det hjalp.

Barak 38, som havde stået intakt fra dengang, kunne ikke besøges på grund af en påsat brand. Rummet havde en lille udstilling om jødiske fanger.

Vore maver var begyndt at knurre, så vi gik tilbage til parkeringspladsen, hvor der var en »Imbiss«, så vi kunne få Brot, Wurst und Bier og hvile benene lidt.

Intet er skjult fra dengang

Herefter gik vi atter tilbage og besøgte det store museum, der er bygget der, hvor i sin tid garageanlæggene lå lige udenfor hovedporten.

Det er et imponerende museum. Man kunne gå der i dagvis. Intet er skjult fra dengang.

Hvad der imponerede mig mest, var den store udstilling om Danmark visende tiden lige fra 9. april og til ind i maj

Güstrow slot. Vort opholdsrum var bag de nederste vinduer i hjørnetårnet samt de to til venstre og et til højre lige over hækken

1945. Der var gjort uhyre meget ud af de danske jøders flugt til Sverige.

Intet andet land har egen udstilling i Sachsenhausen - og så har Danmark fået så megen plads og så imponerende en udstilling. Vi kunne have gået der længe endnu, men det var aften, og vi måtte tilbage til vort hotel.

Forsøgte at finde rester af den oprindelige »Lagerstrasse« udenfor KZ-lejren, men den er sløjftet. Landede i stedet nede ved slusen ved kanalen. Den har jeg aldrig set før. Den store fyrreskov nord for lejren, der hvor Hauptzaugamt og alle arbejdsbarakkerne lå, og hvor jeg arbejdede som »Schreiber« på et lille dentalværksted sammen med Banke Jung Jensen fra Odense, eksisterede ikke mere. En ny bred vej var ført igennem op forbi Sachsenhausen bane­gård, hvor vi i sin tid blev læsset af.

Vel ankommet til hotellet i Neustrelitz fik vi en god middag og drøftede dagens oplevelser.

På »Todesmarsch« hvor 6.000 fanger omkom

Søndag kørte vi hjemad syd om Müritz See op til Schwerin. Det viste sig, at vi her for en stor del af vejen fulgte den

rute, fangerne fra Sachsenhausen måtte vandre på vej mod nord-vest mod Schwerin, som de næsten nåede, da de overlevende mødte allerede styrker - den berygtede »Todesmarsch« hvorunder over 6.000 fanger omkom. Med en halv snes kilometers mellemrum stod skilte, der fortalte om marchen.

Vi nåede aftenfærgen fra Kiel til Bagenkop.

Hvordan virkede det så på en gammel KZ-fange at gense stederne 50 år efter? Ikke så stærkt, som jeg havde frygtet. Jeg fik måske det hele lidt mere på afstand. Billederne, jeg så i museerne, viste ikke folk, jeg havde kendt.

Det greb mig meget, meget mere, da jeg d. 4. maj i år om aftenen i Ryvangen gik ned langs mindemuren med fakler og blomster og læste navnene på alle de mange, jeg havde kendt som modstandskam­merater og som medfanger.

Preben Feddersen
115.372 Sachsenhausen

Sachsenhausen. Hovedporten set indefra

Sproget i KZ-lejrene

Afredaktør J.B. Holmgård

På grundlag af halvandet års indespærring i KZ-lejren Sachsenhausen ved Berlin skriver Holmgård om sproget som han oplevede det i lejren.

Den obelisk, som er rejst inde på lejrområdet, bærer 18 røde trekanter for at fortælle, at i denne lejr mødtes antinazister fra 18 forskellige lande.

Hvis Hitler-regimet havde holdt endnu en række år, ville der uværgeligt være opstået et særligt blandingsprog. Her er en forsmag på et sådant blandingsprog.

A

Abort: - Toilet, lokum.

Ambulanz: - Transportabel klinik.

Appell: - Sammenkaldelse til dagsbefaling, mønstring.

Arbeit macht frei: - Arbejde gør fri.

Aso: - Asocial fange med sort - oprindelig brun - trekant.

Vagabonder, lommetyve, sort børs-handlere, alfonser og lign.

Augen gerade aus: - Se lige ud!

Augen rechts: - Se til højre!

Aussenlager og Aussenkommandos: - Udekommandoer hørende under hovedlejre.

Autobahn: - Maskinlippet stribe gennem håret. I Sachsenhausen »Suhrenallee« efter Lagerführer Suhren.

B

Banause: - Filister, plebejer. (Und in Sachsenhausen sitzen die Banausen und lachen dazu).

Bittenbau: - Sengeredning.

Bettschonung: - Tilladelse til at blive i sengen.

Bibelforscher: - Medlem af Jehovas Vidner.

Blockältester: - Blokældste, selv fange.

Blödsinn: - Idiot, vrøvl.

Bunker: - Lejrfængsel, Officiel titel: Zullenbau. (Aksel Larsen sad i Sachsenhausen Zullenbau).

Bv'er: - (Befauer): Kz-fange med grøn vinkel (trekant).

Befreistete Vorbeigungsschaft. På lejersprog: Berufsverbrecher.

Bombensucher: - fanger indsat til demontering af bomber efter luftangreb.

Bystro, bystryj: - Rask, tjep (russisk). På tysk: Los! Dalli!

Schnell! Tempo! På polsk: Prendko!

C

Comme ci, ca: - fransk for »organisere«, negle hugge, stjæle.

På den ene eller anden måde, sådan og sådan, så nogenlunde, sådan la la.

D

Davai: - Kom an, lad os nu arbejde (russisk).

DAW: - Deutsche Ausrüstungswerke. Arbejdede kun for SS.

Do svidanija: - Farvel (russisk).

Dobrij djen: - Goddag (russisk).

Dobrij utro: - God morgen (russisk).

Dobrij vetsjr: - God aften (russisk).

Dolmetscher: - Tolk

Drecksack: - Beskidt fyr, almindeligt skældsord.

Drückenberger: - Kryster, pjækker.

Duchmäuser: - Lurendrejer, filur.

E

Einzelhaft: - Enecelle. Isolationsarest.

Entlassung: - Løsladelse.

F

Faulenzer: - Dovendidrik, drivert.

Filzen: - Kropsvisitere.

Flak: - Fliegerabwehrkanonen. Antiluftskys.

Fresse: - Kæft, flab.

Fusslappen: - fodlapper, lejrens form for strømper.

G

Ganove: - Landstryger, svindler, tyv.

Gauner: - Gavtyv, snyder, bedrager.

Geheimsträger: - hemmelighedsbærer, Fange i hemmelighed, krigsindustri. f.eks. V-2 fabrikkerne i Dora.

Gruppenführer: - Svarende til dansk generalløjtnant.

H

Hau ab: - Skrub af, forsvind.

Hundertschaft: - Arbejdskommando på 100 mand.

Häftling: - Fange. Egentlig: arrestant.

J

Job tvoje matj: - Jeg vil kneppe din mor (Moder-eden på russisk).

K

Kalfaktor: - Altmuligmand, hjælper, håndlanger, oppasser, selv fange.

Kapo: - Ledende fange, forarbejder. Fra italiensk: capo: hovedchef. Den nævnte betydning »Kameradschaftspolizei« er ikke dækkende.

Kapusta: - Kål (russisk).

Karantæne: - barakker, hvori nyankomne fanger blev anbragt.

Katorskij: - Kartoffler.

Kessel: - Kedel (til mad).

Kippe: - Cigaretskod.

Klamotten: - Kluns, beklædning.

Klauen: - Negle, hugge, stjæle (tysk).

Klinigkeiten: - Småpakker.

Klutsj: - Nøgle. (russisk)

KPD: - Kommunistische Partei Deutschlands.

Krankenbau: - Sygeafdeling, hospital - også kaldet Revier.

Krankenpfleger: - Sygehjælper.

Kripo: - Kriminalpolitiet.

Kumpel: - Arbejdskammerat.

Kübel: - Balje.

KZ (Kazet): - Konzentrationslager.

L

Lagerkommandant: - Lejrkommandant. SS.

Lagerschreiber: - Lejrens kontorchef, leder af skrivestuen. Selv-fange.

Lagerältester: - Lejrældste.

Latrine: - Lokum (tysk).

Latrinensparolen: - Lokumsrygter.

Laufschritt: - løb.

Lustknabe: - Ung fange udnyttet af ældre homoseksuel over-fange.

Löffel: - Ske (tysk).

M

Makhorka: - Grov tobak.

Mantel: - Kappe.

Mecklenburger Ananas: - Navn på roe- og kålrabisuppe.

Miska: - Madskål (russisk) På tysk: *Schüssel*.

Moorsoldaten: - KZ-fanger fra lejrene Börgermoor og Esterwegen.

Muselmannd: - Afmagret fange.

Mütze: - Hue (tysk), Mützen auf, Mützen ab!

N

Nachschlag: - Ekstra ration. Uddeles efter maduddelingen, enten efter tur, eller som begunstigelse.

Nacht und nebel: - Fanger der blev totalt afskåret fra forbindelse med deres hjemland.

Njema: - Ikke, intet, ingen (russisk).

Njemetskij: - Tysk (russisk).
Njet: - Nej (russisk).

O

Oberscharführer: - Oversergent.
Organisieren: - Organisere, anskaffe, stjæle.

P

Papirosa: - Cigaret med papmundstykke.
Paragraf 175: - Fanger dømt efter den tyske straffelovs paragraf 175. (Homoseksuelle med rosa trekant).
Pellkartoffeln: - Kartoffler der skulle pilles.
Pamalo, pomaljenku: - Langsomt, sagte (russisk).
Ponimaj?: - Forstået (russisk).
Prämienschein: - KZ-lejr pengeseddel.
Puff: - Lejrbordel.

Q

Quatsch: - Vrøvl, sludder

R

Revier: - Sygeafdeling, hospital.
Rottenführer: - Delingsfører i SS, svarer til dansk underkorporal.
Rührt Euch!: - Rør!

S

Saw: Sonderabteilung Wehrmacht: - Værnemagtssoldat, som Gestapo sendte i KZ-lejr.
Scharführer: - Flokfører, svarer til dansk sergent.
Scheisserei: - Kraftig diarre, dysenteri (*Scheisen*: - skide).
Schiebung: - Manipulation, fidusmageri, korruption, svindel.
Schonung: - Skånsel, skånsomhed. (Fritagelse for arbejde, men ikke syg nok til indlæggelse på Revier).
Schmuckstück: - KZ-slang for kvindelig muselmand.
Schnauze halten!: - Hold kæft.

Schreibstube: - Skrivestue, kontor.
Schupo: - Schuttpolizei. Ordenspolitiet.
Schutzhaft: - Beskyttelsesarrest.
Schüssel: - Madskål.
Selektion: - Udvælgelse.
Sjapka: - Hue (russisk).
Spasibo: - Tak (russisk).
Spatj: - Seng (russisk).
SPD: - Sozialdemokratische Partei Deutschlands (tysk socialdemokrati).
Spind: - Skab.
Steckrüben: - Kålraabi.
Stillgestanden: - Alle ret!
Strafkompanie: - Straffekompani.
Strohsack: - Stråsåk. Madras.
Stubendienst: - Underordnet barakfunktion under blokældsten.
Sturmabführer: - Svarer til dansk major. Sturmabführer'en i Horserød blev kaldt »Storbanditten«.
Sver (Esfauer): - Sicherungsverwahrter Krimineller (endnu under afsoning), grøn trekant med S eller grøn trekant med spidsen opad.

T

Todestransport: - Dødstransport.

V

Vernichtungslager: - Tilintetgørelseslejr.
Vorarbeiter: - Arbejdsformand, sjakbejs. Se også: Kapo.

Z

Zellenbau: - Lejrfængsel.
Zu fünfen!: - Stil op i rækker på fem.
Zugang: - Nyankommet fange.
Zuschlag: - Tillæg, ekstra portion.

- Det er skørt at sidde i parcelhuset i Danmark og tro, at man kan påvirke opinionen i Kina. (Oliver Jensen, Dansk erhvervsmand i Beijing, til Børsen).

Det er en viljesag at have det rart med hinanden

(Marlie Wærum, mor til Edith Guillaume, i generations-dialog i Politiken).

FORENINGERNE

BUCHENWALD

Arrangementerne omkring den 19. sept.

Repræsentanter fra 15 europæiske lande slutter op

I dagene omkring den 19. september 1994 vil der finde en række arrangementer sted til minde om begivenhederne for 50 år siden, da den tyske besættelsesmagt foretog den skæbnsvangre aktion imod det danske politi.

Aktionen medførte som bekendt, at landet pludseligt

stod uden noget politi, at størstparten af politistyrken blev tilsluttet modstandsbevægelsen og at næsten 2.000 politifolk blev deporteret til tyske koncentrationslejre, hvor mange døde, og de fleste fik mærker for livet.

Kun politi-vagten ved Amalienborg kunne efter en

kort, men heftig kamp mod den tyske overmagt fortsætte vagten for kongehuset, indtil garden efter befrielsen igen kunne tage over.

Der er således rigelig grund til, at dagen mindes - såvel af politiets forskellige organisationer som af det officielle Danmark: regering, konge-

Hans Andersen med en gave fra de canadiske kammerater - til dagen for 40 året for befrielsen (Foto: F-k)

hus og folketing, og ikke mindst af dem, der blev direkte berørt af aktionen.

Buchenwaldklubben har benyttet anledningen til at indbyde Den Internationale Buchenwaldkomité til at afholde sit årlige møde i København den 18. september 1994, og ved den lejlighed vil der komme repræsentanter for kammerater i 15 europæiske lande samt fra USA og Canada.

Samme dag - søndag den 18. september - er der arrangeret en mindegudstjeneste i Godthåbskirken i København kl. 15.00, hvortil der vil være offentlig adgang.

Mandag den 19. september bliver der kransenedlægning om formiddagen. Først på fællesgraven på Bispebjerg kirkegård og derefter i Mindelunden i Ryvangen.

Kl. 11.00 vil man kunne deltage i Københavns Politis Mindedag, der blev indstiftet for nogle år siden, og hvor man mindes de politifolk, der er omkommet under udførelsen af deres tjeneste. Denne mindedag er meget naturligt fastlagt til den 19. september. Højtideligheden på politigården vil vare en times tid.

Den store officielle højtidelighed vil finde sted i Frederiksberg rådhus kl. 14.00, hvor indbyderne er Politihistorisk Selskab, Amalienborg-Klubben og Buchenwaldklubben, ligesom det var tilfældet ved 40 års dagen i Københavns rådhus kl. 1984.

Muligvis vil også medlemmer af den kongelige familie overvære højtideligheden.

Der bliver taler af justitsministeren, rigspolitechefen, J.P. Schou og Hans Andersen. Desuden medvirker Københavns Politiorkester, Politiets Sangkor og damesangkoret. En prolog vil blive læst af skuespiller Julie Wieth. Efter højtideligheden er Frederiksberg kommune vært ved et mindre traktement.

Om aftenen kl. 18.30 er der overlevelsesfest i restaurant Nimb. Det bliver en festlig aften med musik, taler, sange og dans. Indbydere er Amalienborg-Klubben og Buchenwaldklubben, og der bliver adgang for medlemmer af de to klubber og indbudte gæster. Ved forskellige tilskud

har kuvertprisen kunnet nedbringes betydeligt.

Vore kammerater i den canadiske Buchenwaldklub har bedt os om at arrangere en bustur til Buchenwald i forbindelse med højtidelighederne omkring den 19. september. Det har vi gjort. Man har sikkert set turen omtalt i bladet. Turen er forlængst overtegnet. Detagerne bliver 25 amerikanske og canadiske og 23 danske kammerater. Turen betales naturligvis fuldtud af deltagerne selv.

OVERSIGT

Søndag den 18. september 1994

Kl. 15.00: Mindegudstjeneste i Godthåbskirken. Offentlig adgang.

Mandag den 19. september 1994

Kl. 9.00: Kransenedlægning på fællesgraven på Bispebjerg kirkegård og senere i Mindelunden i Ryvangen. Offentlig adgang.

Kl. 11.00: Københavns Politis Mindedag på politigården i København. Kranseophængning på mindemuren og på væggen ved grev Folke Bernadottes navn. Taler, musik og sang. Offentlig adgang.

Kl. 14.00: Mindehøjtidelighed i Frederiksberg rådhus. Faner, prolog, taler, orkester

og kor. Bagefter mindre traktement. Vært: Frederiksberg kommune. Adgangskort, der er gratis, skal forudbestilles, se nedenfor.

Kl. 18.30: Overlevelsesfest i restaurant Nimb. Festmiddag, taler, musik, sang, dans, fyrværkeri. Påklædning: smoking eller andet festtøj. Til denne aften er der adgang for specielt indbudte samt for de to klubbers medlemmer. Adgangskort, der koster 345.-kr., skal forudbestilles, se nedenfor.

Der oprettes et midlertidigt ekspeditionskontor i Dansk Politiforbunds lokaler, Alhambravej 9, 1826 Frederiksberg C. Telefonnummeret er: 31 22 15 00. Det midlertidige ekspeditionskontor åbner mandag den 22. august og lukker fredag den 9. september. I denne tid vil det være åbent mandag til fredag fra kl. 10 til 12.

Alle henvendelser vedrørende arrangementerne omkring den 19. september, herunder henvendelser om adgangskort til mindehøjtideligheden i Frederiksberg rådhus og overlevelsesfesten i restaurant Nimb, skal rettes til dette kontor. Adgangskort til overlevelsesfesten skal bestilles senest onsdag den 7. september.

For Buchenwaldklubben
Hans Andersen

Fra Buchenwald i dag: Man ser den 350 meter lange Nationernes Gade.

Odense afd.

Pilgrimsrejsen 1994

Pilgrimsturen til Emslejrene Esterwegen, Versen, Dalum og Neuengamme.

Den er fastlagt fra: mandag d. 5/9 til fredag d. 9/9 1994 - vi skal bo i Papenburg.

Mandag d. 5/9 afgang fra huset i Skt. Jørgensgade (vores center) kl. 7.30. Vi kører derfra til Niels Sørensen, Volderslevvej 36, hvor de sidste deltagere kommer med - samt krans og faner, bilen kan ligeledes parkeres der, såfremt det ønskes. Derefter kører vi til Fåborg-Gelting færgeren, videre fra Gelting med et enkelt ophold undervejs - ankomst hotel Engeln Papenburg tlf. 049618990 kl. ca. 18.00.

Tirsdag d. 6/9 fri formiddag - eftermiddag besøg på DIZ museum.

Onsdag d. 7/9 kører vi til Arnhem i Holland, hvor vi besøger de engelske krigergrave, og lægger en krans. Det er netop i september måned 50-årsdagen, hvor mange engelske faldskærmsoldater mistede livet. Tillader tiden det bliver der evt. besøg på museum.

Torsdag d. 8/9 kl. 10.00 afgang fra hotel til Esterwegen, Versen og Dalum hvor vi lægger krans, derfra videre til den hollandske grænse.

Fredag d. 9/9 hjemtur: Afgang hotel kl. 8.00 til Neuengamme - kransenedlæggelse ved Danmarksstenen, Monumentet og Krematoriepladsen, vi skal hjem over Fåborg-Gelting, hvor der serveres en platte.

- Penges evne til at gøre mennesker lykkelige er utroligt overvurderet.

(Claus Meyer Nielsen, tvkok, til B.T.).

Pris 1700,00 kr. incl. overnatning i værelser med bad, toilet, TV samt 1/2 pension og køreturen.

Tilmelding hurtigt - som er bindende senest d. 5/8, og indbetaling senest d. 17/8 (kan ske i centret onsdag formiddag).

Niels Sørensen
Volderslevvej 36
5260 Odense S
Tlf. 66 15 04 11

Anna - Peder Damsgaard
Trællebjergvej 35
5220 Odense SØ
Tlf. 65 95 13 57

Generalforsamling

Foreningen afholder sin ordinære generalforsamling lørdag den 22. oktober kl. 13 på Bernadottegården i Roskilde. Program med dagsorden og tilmelding udsendes omkring 1. oktober. Sæt allerede nu et kryds i kalenderen ved denne dato.

Venlig hilsen
Mogens Henrik Nielsen

Sydøstjysk afdeling

7-dages tur til Dachau

De erhvervshæmmedes Sydøstjyske afdeling tilrettelægger nu en 7-dages tur til Syd-tyskland med hovedvægten på et besøg i kz-lejren Dachau.

Turen skal afgå 26. april 95 med hjemkomst 2. maj, så enhver kan nå at deltage i 4. og 5. maj arrangementer rundt om. Prisen for turen, når der regnes med dobbeltværelse, er ca. 2.500 kr. Der bliver

mellem-overnatning på både udrejsen og hjemrejsen.

Tuen er med halvpension, og man ser gerne 35-40 deltagere. Der regnes med 4 nætter på hotel i en mindre by i nærheden af München.

Man regner med at være i selve Dachau-lejren den 19.4.95. Så man kan opleve 50-årsdagen for lejrens befrielse. Og der træffe gamle kz-fanger fra mange lande.

Turen er endnu ikke helt fastlagt. Men evt. interesserede kan forhøre sig nærmere hos »Jejse«, altså Jens Jac. Jensen, Frederik den III vej 3, stuen, 7000 Fredericia, tlf. 75 92 54 57. Færdigt program tilsendes senere til dem, som vil med.

J.R.

Hvad der bor
i et folk,
har sangen
til tolk.

(Fra en dansk ungdomssang)

NEUENGAMME

Foreningens mindeplade afsløret i Hadsund

Lørdag den 4. juni var en meget festlig dag for Bernadottegården i Hadsund. Neuengammeforeningens bestyrelse med ægtefæller var Bernadottegårdens gæster, og ved en smuk højtidelighed afslørede formanden Helge Hansen foreningens mindeplade.

Mindepladen blev anbragt ved Agnes Hansen. Agnes, der er 90 år, er enke efter neuengammefange nr. 60 775 Viggo Emil Hansen.

Højtideligheden begyndte kl. 11 med velkomsttale af Bernadottegårdens formand Ellen Otte.

Hadsunds skoleorkesters dirigent Jørgen Otte spillede: Frihed er det bedste guld... på trompet, hvorefter Helge afslørede mindepladen og over-

LANDSFORENINGEN GESTAPOFANGERNE

Om Frøslevlejrens fremtid

Landsforeningen Gestapofangerens formand er en gang i foråret blevet fejlciteret for en udtalelse i forbindelse med diskussionen om den fremtidige anvendelse af Frøslevlejren.

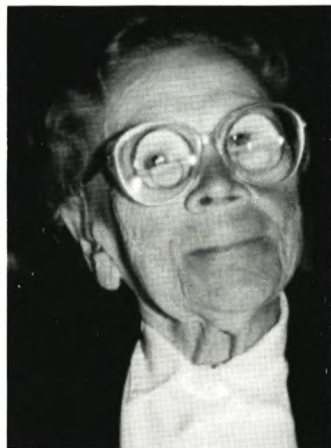
Frøslevlejren er en selvejende institution der er blevet et kulturcenter med museer af forskellig art samt et kursuscenter.

Kulturcenteret modtager gerne tidligere fanger, deres familier, børn og børnebørn o.s.v., og er åbent for kurser af enhver art.

Lejren er ikke et ferieparadis for tyske turister.

Kursuscentret er blevet markedsført forkert for at udnytte de 3 sommermåneder - det sker nok ikke igen efter al den blæst, der har været om sagen.

J. E. Finderup
Næstformand

Agnes Hansen
(Foto: Leo Hansen)

rakte en donation på 5000 kr. til Ellen Otte.

Leo Hansen takkede på sin mors vegne for hædersbevis-

Mindepladen i anledning af doneringen 4.6.1994

ningen. Igen spillede Jørgen Otte på trompeten - denne gang melodien til: »Dit sind flyver altid så viden omkring« (De nære ting), og højtideligheden sluttede med denne som fællessang. Bernadottegården inviterede alle til tagselv buffet i spisestuen, og det var et særdeles lækkert arrangement.

Bestyrelsen for Neuengammeforeningen var under opholdet indlogeret på Kon-

drup Gård, der ligger syd for Mariager fjord. Det var et rart og venligt sted, og efter begivenheden i Hadsund var Bernadottegårdens bestyrelse Neuengammeforeningens gæster ved en udsøgt middag. Der blev sunget meget den aften på Kondrup gård.

Vi beboere på Bernadottegården sender en hilsen og tak til Neuengammeforeningen.

Per Madsen

Tyske turister i Frøslevlejren?

Jeg læste det - jeg troede jeg læste forkert - men den danske og den udenlandske presse har publiceret det, så vi må gå ud fra, at det er en kendsgerning.

Skal vi betragte det som en hån eller en dødsannonce.

Direktøren for Frøslevlejrens kursuscenter benægter i dagspressen, at man vil slå mønt på lejrens fortid - men det er jo ikke rigtigt, for det er den eneste måde, hvorpå lejren kan overleve. Jamen, var det så ikke mere rigtigt at lukke lejren på en værdig måde? det skylder, i hvert fald vi danske, tidligere fanger den. Er der ingen, der husker mindestenen over en dansk fange Preben Erling Andersen? - Han blev dræbt af en tysk vagt den 11/9 1944. Mindestenen står i lejren.

Har I tænkt på hans familie, når f.eks. tyske turister, der bor i lejren, spiser deres madpakker på græsplænen foran mindestenen. DET MÅ IKKE SKE.

Hvor er kulturen og kulturminister Jytte Hilden henne - skulle hun ikke beskytte alle danske interesser.

En frase om, at tyskerne skal se, hvordan danske fan-

ger boede i lejren under krigen, er jo latterlig. Der er absolut intet - bortset fra mindestenen - der minder om den gang. Det er simpelt hen skandaløst og en hån mod tidligere fanger.

Vi hader ikke tyskerne

Vi hader ikke tyskerne - mere - og tyske turister er naturligvis, som alle andre velkomne til at besøge Frøslevlejren, men at de skal bo der - der må vi, med alle midler, trække grænsen. Det må være nok, at de allerede har okkuperet snart hele vestkysten, hvor det, for det meste er svært at finde en dansk reklame for pølser og iskager.

Lad mig sige det helt klart, at Neuengammeforeningen vil protestere på det kraftigste mod dette overgreb, og foreningen ønsker ikke fremtidig at deltage i nogen som helst arrangementer i Frøslevlejren.

Jeg forventer, helt naturligt, at samtlige fangeforeninger, med respekt for sig selv - vil indtage samme holdning, hvilket jeg gerne imødeser.

*Helge Hansen
Formand*

Pilgrimstur til Tyskland i dagene fra d. 10/9 - 14/9 incl.

På vor tur over Fredericia og til hotellet, vil vi besøge Ladelund, ved den oprindelige lejr og museet.

Desuden vil vi i de kommende dage besøge Hafkrug ved den første minde- og gravplads for ofrene fra Cap Arcona - Thielbeck og Deutschland, efter englændernes katastrofale bombing af disse skibe med 11.700 fanger d. 3. maj 1945. Heraf blev der kun reddet 976 fanger.

Samme dag vil vi slappe lidt af i den skønne egn omkring Eutin - Malente og Plön. Som noget nyt, vil vi i år også besøge mindesmærket i Hannover/Støken for de omkomne fanger, som fabrikken Warta udnyttede.

På turen dertil, lægger vi vejen over den dejlige by Celle, og vi vil spise frokost på et hotel i Grönwald.

En dag fører vi til Bullenhusser Damm - efter fleres ønske - og vi fortsætter derefter til Neuengamme. Om aftenen vil vi hyg-

ge os sammen på vores kammeratskabsaften. Vi skal også i år bo på det dejlige hotel Seeblick.

Denne tur vil koste kr. 2.050 pr. deltager og omfatter: Rejse, hotelophold, samt diverse midt-dage og frokosten i Grönwald.

Vi opfordrer vore medlemmer til hurtig tilmelding. Det gælder alle, både fra øst og vest, da det er nødvendigt med mindst 35 deltagere, når økonomien skal hænge sammen.

Som sædvanlig er der afgang fra Sjelør station, **lørdag den 10/9 kl. 7.00**, og fra Fredericia **banegård kl. 11.45**.

Hjemkomst til Sjelør station **onsdag d. 14/9 kl. ca. 20.00**.

Tilmelding til:
Søs, tlf. 36 75 58 03 eller
Helge, tlf. 53 48 80 09,
begge har telefonsvarer.

Sidste tilmeldingsfrist mandag d. 29. August.

*Venlig hilsen Festudvalget
Søs og Helge*

SACHSENHAUSEN

Ikke sammenblanding af KZ-lejr og interneringslejr

*Hr. direktør dr. Günter Morsch
Sachsenhausen*

Kære Dr. Morsch!

Tak for den venlige modtagelse i Sachsenhausen og Potsdam.

Vi har lagt stor vært på at De, prof. dr. Jürgen Dittberner og landdagspræsident dr. Herbert Knoblich alle erklærede, at der ikke måtte forekomme sammenblanding af KZ-lejr og interneringslejr.

Ved besøget den 23. april i lejren beså jeg med glæde den lille udstilling med den bog, som vor ven, J. B. Holmgård, har skænket museet. Desuden tegningerne af vor ven Wolfgang Szepansky.

Men desværre så jeg, da jeg fulgte den udstukne rute fra punkt 14 til 16, punkt 15: en tavle med påskriften »Opfer der Stalinismus«.

Det er virkelig en gedigen sammenblanding.

Og dertil historieforklækning, thi ofrene i interneringslejren (7) var ofre for Hitlers aggressionskrig mod Sovjetunionen. Det kostede et tab på 27 millioner sovjetiske menneskelige, uskylde sovjetborgere, som ikke ønskede nogen krig.

De internerede var deltagere i denne frygtelige krig: til en uhyre stor folkeforsamling i Berlin et af de sidste krigsår, råbte Goebbels: »Wollt Ihr den totalen Krieg?« et frygteligt brøl; »Ja,« svarede ham. Dermed har mange tusinde civile berlinere gjort sig medansvarlige.

De internerede var ikke »Opfer der Stalinismus«.

De var ofre for den forfærdelige krig, som Hitler havde forårsaget. Men ikke uskyldige ofre (tror de måske, at de internerede var nejsigere?).

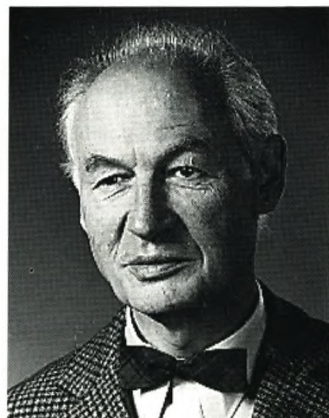
Som i de andre zoner, i Italien, Frankrig, Belgien, Nederlandene, Danmark og Norge var der uskyldige blandt dem, men det store flertal var »ja-sigere«, havde deltaget i ja-brølet, da krigen allerede var tabt for Hitler.

De ved, som jeg, at udtrykket: »Opfer der Stalinismus« er historieforklækning i denne sammenhæng. De er jo historiker af fag.

Gør, hvad De kan for at få fjernet denne tavle.

Med venlig hilsen
Peder Soegård

Mindeord

Harald Roesdahl

Han kom fra Vendsyssel, men flyttede med sin hustru til Sønderjylland i 1939 kort tid efter, han havde afsluttet sin eksamen fra Københavns Universitet.

Harald Roesdahl var læge i Haderslev, da tyskerne besatte Danmark den 9. april 1940. Her ydede han soldaterne lægelig bistand under og efter de kampe, hvor de danske tropper på heroisk, men håbløs vis forsøgte at byde den tyske værne-magt trods.

Vincent Lind skriver i sin erindringsbog:

Den første transport mod Sverige afgik den 9. april 1945 fra Neuengamme. Den bestod af ambulancer og højbenede svenske, hvidmalede busser. Vi kørte om natten. Fronten var jo tæt på... Bussens mørklagte lygter strejfedes rundt i Hamburgs ruiner.

En dansk læge kravlede rundt og tog en kort rapport på os: Navn, hjemsted og hvad vi fejlede. **Han hed Harald Roesdahl.** Da han opdagede, at her sad en Lind fra Christiansfeld, og at min far var apoteker, fortalte han, at han havde boet hos os under en militærmanøvre i 1939. Det huskede jeg tydeligt. Han huskede også de drenge, der var i huset. Da han havde været raden rundt, kom han igen. Jeg skulle skrive en hilsen til mine forældre på et kartotekskort, han gav mig. Det ville han sende, og han ville ringe til dem, når vi kom til Kruså.

Kære Roesdahl: Vi har flere gange sagt dig tak. Vi gentager.

F-k

Per Ulrich

Billedkunstneren og forfatteren Per Ulrich, (f. 8.7. 1915, Fange nr. 115 366 i KZ Sachsenhausen) døde kort før sin 79 års fødselsdag. Da jeg for et årstid siden besøgte den tidligere koncentrationslejr Sachsenhausen, var han danskeren, personalet fra museet og biblioteket spurgte efter. Det gjorde dem ondt, at jeg kunne berette, at han var plaget af Parkinsons Syge, som nu har gjort en ende på hans liv.

Ulrichs tegninger fra koncentrationslejrene, bl.a. fra Sachsenhausen, alle tegnet på stedet, er klenodier. Som Eske K. Mathiesen skrev i sine mindeord i Information, »vil ingen, der én gang har set disse gribende tegninger af syge fanger og udhungrede muselmænd, nogensinde glemme dem.«

Tegninger skabt i KZ-lejren

Hans lille bog »Tegninger fra tyske koncentrationslejre«, der udkom i 1945 med forord af Aksel Larsen, rager op blandt de kunstneriske oplevelser, som eftertiden er blevet beriget med fra dette sorte kapitel i den nyere historie.

Ulrich sagde selv, at der hverken var tid eller lejlighed til kunstnerisk fordybelse, når han skulle tegne i geledet, på appelplassen, barakkerne eller på arbejdspladsen, men selv om hans tegninger blev til under ekstreme forhold, er de enestående.

Skønt vi begge under vore deportation til Det Tredje Rige kom gennem Sachsenhausen, mødte jeg først Ulrich i Neuengamme, da de skandinaviske fanger blev samlet her. De fleste danske kz-fanger husker de to kammerater, der sørgede for, at Aksel Larsen fik ro og fred, da han slap ud af bunkeren, nemlig Ulrich og Willy Olsen.

Per Ulrich kom til Sachsenhausen i november 1944 med en transport fra tugthusene i Dreibergen og Alt Strelitz sammen med Willy Olsen. I samme transport var i øvrigt statsautoriseret revisor H.C. Steen Hansen, der i Neuengamme underholdt os med sine hypnotiske seancer, og den senere ambassadør Hans Erik Kastoft.

Ligesom han var en skarp iagttagere i kz-lejrene, var det samme tilfældet efter krigen under rejsen til Sydamerika, Afrika og Østen. Per Ulrich blev medlem af kunstnersam-

menslutningen Kammeraterne i 1963.

Fange nr. 115 366 er ikke længere blandt os. Men i Horserød står hans monument over de internerede kommunister og ved Frihedsmuseet i København monumentet over de Spaniensfrivillige. Om hans liv kan man læse i de tre erindringsromaner Guds Lille Børneskare, Iver og Dø Om så Det Gælder.

J. B. Holmgård

Ved Per Ulrichs død

Gennem sit liv udfoldede kunstneren Per Ulrich sig både som billedhugger, grafiker og forfatter. Han døde den 13. juni, 78 år gammel.

Blandt hans sidste store arbejder var mindesmærket for de Spaniensfrivillige ved Frihedsmuseet og monumentet for fangerne i Horserød.

I sin motivering for Horserød-monumentet skrev Per Ulrich bl.a.: »Opholdet i Horserød forekom de fleste nedværdigende og psykisk belastende. Fangerne opholdt sig her i kortere eller længere tid, mens deres sag blev færdigbehandlet i angstfyldt venten på udfaldet eller på at blive kaldt ind til fornyet forhør eller for at blive stillet for en krigsret, for at blive henrettet eller deporteret til en grufuld tilværelse i de tyske lejre.«

Per Ulrich blev selv udtaget til henrettelse, men endte i stedet i tyske kz-lejre. Han overlevede og tegnede sine berømte muselmænd, og han udfoldede sig efter befrielsen i fuldt flor som kunstner og forfatter.

I de senere år var han ramt af Parkinsons syge, men fortsatte sejt med at skabe kunst til det sidste.

Per Ulrich opnåede gennem årene mange hædersbevisninger, herunder Gelsted-Kirk-Scherfig-prisen. Efterhånden søgte kritikere og kunstpolitikere at fortie ham, og årsagen var åbenlyst den, at hans holdninger ikke kunne accepteres af anti-kommunismen.

Per Ulrichs arbejde findes mange steder i Danmark og i tyske kz-lejre, i museer og biblioteker og vil ikke smuldre hen, men overleve den sure småborgerlighed og opportunistisme. Museet i Holstebro viser en omfattende samling af hans værker.

Villy Karlsson

Gunnar Jespersen, Herning

Direktør Gunnar Jespersen, Gullestrupvej 7, Herning, døde 14. juli i sit hjem, 84 år.

Han var en markant skikkelse i sin by og på sin egn på talrige områder. Herning er en ung by, så det er sjældent med en 4. generations borger i den by. Men han var det. Han var i 1950-1977 direktør på Herning Klædefabrik, hvor hans far havde været leder før ham. Han var matematisk student og uddannede sig siden i sit fag i både Tyskland og England. I 1932 blev han soldat og endte året efter som kornet ved fodfolket. Senere uddannede han sig yderligere ved et længere ophold i Tjekkoslovakiet.

Efteråret 1943 kom han først med i en bladgruppe, så i en militærgruppe. August 1944 blev han og flere af vennerne i dette arbejde anholdt af Gestapo. Han tilbragte et par måneder i Frøslev og kom i november 44 til Neuengamme kz-lejr. Ved hjemkomsten indtrådte han igen i klædefabrikens ledelse. Han var en dygtig tekstilmand, som nøje fulgte udviklingen. Han fik i 1978 Herning Erhvervsråds erhvervspris. Han var i en række bestyrelser, bl.a. i Midtbank. Og en af stifterne af byens kendte »Hosebinderlaug«. Han var kunstsamler, ivrig rytter (som venen, dommer Knud Thestrup, der også fik ham indlemmet i Det konservative Folkeparti), i Rotary o.m.a.

Fra 1976 til 1989 skrev han syv bøger, dels om tekstilbranchen, dels om byens gader og så en om sin tid i Frøslev og Neuengamme, nemlig »Danke schön« 1978 - med undertitlen »En antiheltes prøvelser«. En mand med viden, livserfaring og humor. Han efterlader hustruen, Adelheid, og en plejedatter, bosat i Vejen, samt en yngre broder og tre søstre.

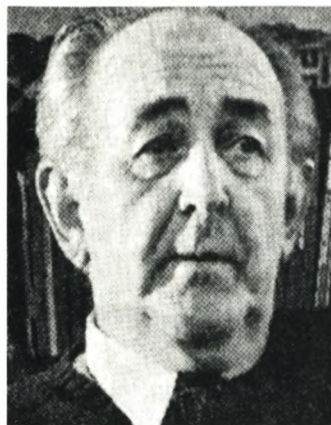
Johs. Rasmussen

Gunnar Jespersen blev aktiv i det illegale i samarbejde med dommer Thestrup.

Han blev medlem af bestyrelsen for Kammeraternes Hjælpefond i 1968.

Overordentlig mange sluttede op ved begravelsen i sognekirken og til samværet efter efter højtideligheden i kirken. Mange udtalte smukke mindeord ved samværet efter begravelsen.

F-k

Sømandspræsten
Sophus Boas, Hamborg

Sophus Boas

Forhenværende sognepræst Sophus Boas, København, tidligere V. Åby og Hårby blev 90 år.

Sophus Boas var født i Vedbæk og student fra Holte 1934. I 1943 blev han efter sin teologiske embedseksamen sømandspræst i Hamborg, hvor han gjorde en fremragende indsats som en nøgleperson i modstandsbevægelsens kontakt med danske og norske fanger i tyske fængsler og koncentrationslejre. Under den største personlige risiko og trods Gestapos opsyn smuglede han breve, mad, bøger og meddelelser til og fra fangerne, og han var samtidig til stor støtte for det danske gesandtskab i Berlin, Dansk Røde Kors, Socialministeriet i Danmark og private hjem ved at skaffe oplysninger om, hvor de danske fanger sad arresteret, og hvor de blev flyttet hen. Denne registrering dannede grundlag for den store redningsaktion fra tyske anstalter og kz-lejre.

Sophus Boas skildrede sine indtryk i en tankevækkende bog fra det bombehærgede Hamborg, og han indtalte sine erindringer til Frihedsmuseet.

Fra det tyske ragnarok vendte Sophus Boas hjem til embedet som sognepræst, først i Vester Åby og Åstrup fra 1948. I 1951-52 var han præst på hospitalsskibet Jutlandia under Koreakrigen, og i 1959 blev han dansk præst i Buenos Aires i Argentina. Herfra vendte han i 1965 hjem for at blive sognepræst i Nødebo, og han sluttede som sognepræst i Hårby i 1971-81.

(Fyns Stiftstidende)

Gerda Fiil død

Blev arresteret som 17-årig

Den sidste af de tre døtre fra Hvidsten kro, Gerda Søvang Jessen, er efter kort tids sygdom død på Randers centralsygehus, 67 år gammel. Hun var bare 17 år, da hun blev arresteret på kroen sammen med sin far, bror, søsteren Kirstine (kaldet Tulle) og Tulles mand. Tulle fik en dom på livsvarigt tugthus, men Gerda »slap« med to års tysk ungdomsfængsel. Hun blev undgået samme år.

I 1951 blev Gerda gift med Svend Jessen, og de bosatte sig i Snebjerg ved Herning. Men stadig kom hun en del til Hvidsten og hjalp sin mor. Senere drev Gerda og hendes mand i 16 år cafeteriet på godset Tjele ved Viborg.

I 1991 lagde de op og bosatte sig nu i Hvidsten i et hus, de i mange år havde haft der. Ægteskabet var barnløst. Dagen før 50-årsdagen for Hvidstensgruppens henrettelse blev Gerda Søvang Jessen begravet på Spentrup kirkegård i sin mors gravsted.

Erik Budde

Ib Nordal Parvad, ekspeditionsssekretær, cand. jur., skrivermindeord:

Ved Cand. polit. Erik Buddes død, er den efterhånden lille skare af overlevende gestapofanger fra KZ-lejrene i Neufengamme m.m. yderligere formindsket.

Vi gik sammen i gymnasiet på Efterslægten og blev studenter i det skæbnetunge år 1940. At Erik engagerede sig stærkt i modstandsbevægelsen forundrede os ikke. Han måtte simpelthen være med, når der blev kaldt.

Også da jødefølgelserne satte ind i oktober 1943 var han med til at redde mange til Sverige.

Der står i én af vor skoles kantater: »Kan hænde han sadler sin hest en dag til et større ridt for en større sag«. Det gjorde Erik. Han var parat, da der blev kaldt.

Måtte der altid være unge, der som *han* er klar til at kæmpe mod diktatur, undertrykkelse, had og fjendskab mellem mennesker.

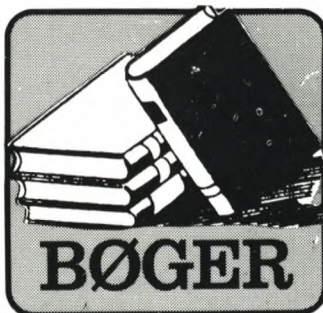
Poul Madsen

Gårdejer Poul Madsen, Gyldesten, St. Rørbæk ved Frederikssund, blev 75 år. Han var indtil 1970 sognerådshoved i Snostrup og i mange år formand for Maglehøj Mejeri. Som ung garder havde han vagttjeneste på Amalienborg 9. april 1940 om morgenen, da Danmark blev besat.

Robert Pedersen

Fhv. folketingsmedlem, cand. polit. Robert Pedersen, Sunds ved Herning blev 72 år.

Robert Pedersen modtog i 1969 Det israelske Udenrigsministeriums hædersbevisning for sin indsats med at transportere danske jøder til Sverige under besættelsen.

De forvarede

af Leif Larsen
og Thomas Clausen
Forlaget Gyldendal
Pris: kr. 298,00

En bog på 451 sider med undertitel Politiske Fanger 1941-45. Bogen er ikke for lang - tværtimod - forfatteren behandler 86 personer - af de ca. 600 der blev interneret efter lov par. 2 nr. 349 af 22-8-1941, den såkaldte kommunistlov.

Interneringen, for hvilken der ikke var nogen lovhjemmel fandt sted umiddelbart efter Tysklands overfald på Sovjetunionen den 22. juni 1941. Dette så de daværende justitsmyndigheder og politiledelsen og den alm. politimand stort på.

Internere skulle 66 medborgere - heraf 2. rigsdagsmedlemmer - på foranledning af den tyske besættelsesmagt. Dette var dog langt fra nok efter de ovennævnte danske myndigheds side, så der ar-

resteredes 372 personer, stort set inden lovens ikrafttræden.

Det var en skændsel

En skændsel var det og godt er det, selv med 50 års forsinkelse og med de nuværende justitsmyndigheders forsøg på vanskeliggørelse, at bogen nu foreligger.

Godt beskrevet er hvordan de højeste embedsmænd og politikere helt koldt og meget ordknap på inteneredes breve om løsladelse svarer - ofte efter længere tids tavshed - med standardformulærer: Løsladelse kan ikke bevilges eller løsladelse kan for tiden ikke bevilges.

Enkelte bliver løsladt. En del når at flygte fra interneringslejren Horserød, da den den 29. august 1943 overtages af det tyske militær. Det var heller ikke de danske politikere eller embedsmænds fortjeneste, men udelukkende fordi tyskerne ikke vidste, at Horserødlejren var delt i 2.

Med skal det også, en del af de uden lov internerede døde i KZ-lejre af sult og sygdom eller simpelthen blev skudt.

Alt dette er godt beskrevet.

Bogen som undervisningsstof

Bogen burde være undervisningsstof i skolerne. Måske allerbedst på universiteterne, hvor jurister uddannes.

De politikere og embedsmænd, der deltog i denne skændselgerning, var dog de, der skulle beskytte borgerne i et demokrati, men de svigtede eklatant.

Var det sådan, at den tids mennesker, der sad på magten; politikere valgt af folket og de ansatte embedsmænd alene tænkte på deres embeder?

Kan det samme tænkes idag?

Er magtens mænd/k så besat af deres magt, at alt andet er lige gyldigt?

Jeg håber det ikke!

Læs bogen - nærlæs den - og tænk så tilsidst over, at ingen af disse mænd efter straffet ved retsopgøret blev besættelsens ophør, men tværtimod i årene efter 1945 opnåede de højeste stillinger inden for retsvæsenet.

Velbekomme!

Kaj Christensen

ADRESSE- LISTE

SAMMENSLUTNINGEN AF DANSKE FANGER FRA FRIHEDSKAMPEN 1940-45

Fmd.: Jakob Jensen, Højager 12, 3230 Græsted. 42 29 19 41.
Sekr.: Solveig Skjøtt, Dalsø Park 128, 3500 Lille Værlose. 42 48 56 74.
Kass.: Bernth Johannesson, Jacobysallé 16, 2th., 1806 Frederiksberg C, 31 31 86 86.
Bestyrelse: Villy Karlsson, Helge Kierulff, Hans Andersen, Else Drejer, Birgit Fischermann, Villy Jensen, Peter Møller Madsen, John Nielsen, Birgit Lærche og Lilian Olsen.

BUCHENWALD-KLUBBEN

Fmd.: Hans Andersen, Sløssevej 19, 4894 Øster Ulslev 53 86 55 59.
Kass.: Ernst Steen, Vendersgade 6, 1363 København K 33 12 85 95.
Sommer: Møststien 6, Vester Lyng, 4500 Nykøbing S. 53 41 01 20.

Odense: Carl Aage Hansen, Kærmindevej 25, 5000 Odense. 66 12 71 99.

Århus: Fmd.: Knud Andreasen, Stenbjerg Kirkevej 6, 7752 Snedsted. 97 93 83 11.
Kass./sekr.: Niels Vogensen, Stokrosevej 21, 8330 Beder, tf. 86 93 61 38.

Aalborg: Fmd.: Chresten Stendahl, Rinddalen 33, 9550 Mariager, tf. 98 54 14 26.
Kass.: Henry Jensen, Østerled 44, 9370 Hals, tf. 98 25 18 56.

DACHAU-KLUBBEN

Fmd.: John Nielsen, Margrethevej 28, Ejby, 4070 Kirke Hyllinge. 42 40 50 87.
Kass.: Ernst Nielsen, Strandagervej 9, Munkeup, 3250 Gilleleje. Giro 6 45 87 18. tf. 49 71 86 59.

LANDSFORENINGEN ERHVERVSHÆMMEDE FRA FRIHEDSKAMPEN

Fmd.: Bernth Johannesson, Jacobys Allé 16, 2.th., 1806 Frederiksberg C. 31 31 86 86.
Kass.: Richard Tue Andersen, Randersvej 75, 8200 Århus N. 86 16 92 42. Giro 5 43 27 03.

Omegnsafdelingen:

Fmd.: John Nielsen, Margrethevej 28, Ejby, 4070 Kirke Hyllinge, 42 40 50 87.
Kontoret: Kongevejen 252, 3.sal, 2830 Virum. 45 85 58 98. Giro 8 81 17 88. Kontortid for sociale sager: Tirsdag 10-12. Sommerferie: 3/6-31/8.

Esbjerg afd.: Fmd.: Marius Jensen, Jagtvænget 22, Hjerting, 6710 Esbjerg V. 75 11 64 18.
Kontor: Gammel Fritidscenter, Grønnevangsvej (ved Østerbycentret), 6700 Esbjerg. Åbent hver onsdag kl. 14-17.

Syddstjysk afd.: Fmd.: Jens Jac. Jensen, Frederik den III vej 3, st, 7000 Fredericia. 75 92 54 57.

Kontor: Vendersgade 28, tf. 75 93 29 73, åbent tirsdag 14-16.

Kolding: Kontor: Staldgården.

Åbent torsdag kl. 14-16. 75 53 18 84.

Odense afd.:

Fmd.: Alice Kofoed, Ølstedgårdsvænget 6, 5230 Odense M., 66 15 89 99.

Kass.: Ruth Gjersing, L.A. Ringsvej 92, 5230 Odense M, tf. 66 14 27 16.

Sydfyns afd.: Fmd. og konsulent: Hjarne Ditlevsen, Løkketoften 15, 5700 Svendborg. Kontor: tf. 62 20 15 52 (bedst kl. 08.00-11.00).

Sjællands afd.: Fmd.: Mogens Henrik Nielsen, Nystedvej 14, Veddelev, 4000 Roskilde. 46 75 77 13.

Kass. Villy Jensen, Lindevej 12, 3200 Helsing. 48 79 45 91.

Aalborg afd.: Fmd: Børge Dahl, Herskindsgade 9, 9000 Aalborg, 98 12 84 92.

Kontor v/ Børge Jensen, Østerbro 38, 9000 Aalborg. 98 12 16 19. Åbent torsdage 12-17. Åbent for kammeratligt samvær torsdag 14-17.

Århus afd.: Fmd. Wilfred Thomsen, V. Stuckenbergsvej 25 st, 8210 Aarhus V, tf. 86 10 41 25.

Kass. Carlo Hansen, Randersvej 518, 8380 Trige, Tf. 86 23 17 35.

Centrets adresse: Skovvangsvej 220, 8200 Århus N. 86 16 91 18 i åbningstiden: Tirsdag og torsdag kl. 10-12.

LANDSFORENINGEN GESTAPOFANGERNE

Fmd.: Frode Greve Rasmussen, Lyngdalvej 18, 8500 Grenaa, tf. 86 30 90 76.

Kass.: Else Bentzen, Nørre Boulevard 62, 8900 Randers, tf. 86 42 69 61, Giro 207 13 04.

Randers afd.: Fmd.: Frode Greve Rasmussen, Lyngdalvej 18, 8500 Grenå. 86 30 90 76.
Kass.: Ejnar Hulten, Møllevej 69, Hornbæk, 8900 Randers. 86 41 81 81.

Sjællands afd.: Fmd.: Axel Lauritzen, Lundtofteparken 42, 2 tv. 2800 Lyngby. 42 88 12 42. Sommer: 44 65 05 11.

Kst. Kass.: Jytte Gajhede, Vejlands Allé 95, 2300 København S, 31 58 16 55. Giro 170 30 72.

Århus afd.: Fmd. Edith Johansen, Sandkåsvej 2, 8210 Aarhus V, tf. 86 15 73 15.

Kass.: Henning de Place, Jordbrovej 23, 8200 Århus N, 86 10 17 41, giro 1 27 64 92.

FORENINGEN AF GESTAPOFANGER FRA BESÆTTELSEN

Fmd.: Solveig Skjøtt, Dalsø Park 128, 3500 Lille Værlose. 42 48 56 74.

Kass.: Salle Fischermann, Toftekærsvvej 28 C, 2820 Gentofte. 31 65 89 90.

HANNOVER-STÖCKEN

Fmd.: Peter Møller Madsen, Sjælør Boulevard 12, 2.tv., 2450 Kbh. SV. 31 16 60 98.

Kass.: Carl Adolf Sørensen, Egernvej 24, 8270 Højbjerg. 86 27 23 47.

HORSERØD

Fmd.: Villy Karlsson, Toftekærsvvej 116, 2860 Søborg. 39 69 86 62.

Kass.: Gertrud Stjernholm Nielsen, Ved Bellahøj 23 B, 7. sal. 2700 Brønshøj.

NEUENGAMME-FORENINGEN

Fmd.: Helge Hansen, Hovedgaden 38, 4350 Ugerløse, tf. 53 48 80 09.

Kass.: Søster Lærche, Immerkær 25, 2.tv., 2650 Hvidovre. 36 75 58 03.

RAVENSBRÜCK-GRUPPEN

Astrid Blumensaadt, Carlsgade 5, 5000 Odense C. 66 12 79 08.

SACHSENHAUSEN-FORENINGEN

Fmd.: Peder Sægård, Amerikavej, 7,4. th., 1756 København V. 31 23 02 14/55 44 10 32.

Kass.: Emmy Eskildsen, Nansensgade 22, 5000 Odense C. 66 11 92 52.

Odense: Evald Lægteskov, Granparken 128, 5240 Odense NØ. 66 10 24 15.

STUTTHOF-FORENINGEN

Fmd.: Helge Kierulff, Kidhøj 10, 2880 Bagsværd. 44 98 11 77.

Kass.: Hertha Berthelsen, Landlystvej 72, 2650 Hvidovre. 36 75 97 13.

THERESIENSTADT-FORENINGEN

Fmd.: Birgit Krasnik Fischermann, Fredensvej 1 A, 3, th., 2920 Charlottenlund. 31 63 82 55.

Kass.: Heinz E. Hess, Elverhøjvej 1 C, 2730 Herlev. 44 94 44 41.

Frihedsfondens postadresse er: Æbeløgade 1 st, th., 2100 København Ø. Telefon 39 27 35 00. Åbent tirsdag, onsdag og torsdag kl. 10-15.

FERIEMULIGHEDER:

Anholt: Ejers af De Erhvervshæmmede. 12 senge. Adresse: 4. Maj-huset, 8582 Anholt by. Henv. til S.E.F. Skovvangsvej 220, 8200 Århus N. Telefon 86 16 91 18, i kontortiden eller Rich. Tue, 86 16 92 42 (sommerhus 86 55 84 64) Ansøgning om ophold i højsæsonen skriftligt senest den 1. februar.

Kegnæs: Ejers af Kammeraternes Hjælpesfond. Se øverst bladets side 2.

»Nors Hovedgård«: Selvejende institution. 12 senge. Adresse: Hindingvej 38, Nors, 7700 Thisted. Henv.: Alex Bindeballe, 97 98 11 95.

Smidstruphytten: Ejers af Foreningen af Gestapofanger fra Besættelsen. 4 senge. Henv. til: Solveig Skjøtt, Dalsø Park 128, 3500 Lille Værlose. 42 48 56 74.